

ÓVODAI ÉLET A BÉKE SZIGETÉN

Szent László Katolikus
Szakközépiskola, Általános Iskola,
Kollégium és Óvoda

NEVELÉSI PROGRAMJA

Kisvárdá

2010.

Mottó:

**„...ha úgy érezzük, hogy valaki őszintén elfogad
olyannak, amilyen vagyok, akkor már is hajlandó
vagyok elmozdulni: elgondolkozni, hogyan szeretnék
megváltozni, fejlődni, mássá válni, még inkább azzá,
amivé válnom csak lehetséges.”**

(Thomas Gordon)

Írták:

Dr. Csontó Lászlóné

Deme Sándorné

Dudásné Popovics Angéla

Patlók Istvánné

Szokolay Judit

Tóthné Bezzegh Andrea

Veresné Boros Angéla

VÉLEMÉNYEZTE:

Programunk írásánál az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:

TÖRVÉNYI HÁTTÉR

Törvények

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról és módosításai.

1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védeleméről és a gyámügyi igazgatásról és módosításai

1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházzól.

Egyházi Törvénykönyv

II. Vatikáni Zsinat dokumentumai

Rendeletek

255/2009. (XI.20.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996. (VIII.28.) kormányrendelet módosításáról.

11/1994. (VI.8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és módosításai.

Melléklet az 1/1998. (VII. 24.) OM rendelethez 7. számú melléklet a 11/1994. (VI.8.) MKM rendelethez Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről és módosításai.

1. számú melléklet a 23/1997. (VI.4.) MKM rendelethez a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelvei és módosításai.

32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról és módosításai.

3/2002. (II.15) OM rendelet a közoktatás minőségirányításáról és minőségfejlesztéséről.

Továbbá a fenntartói és a helyi (önkormányzati) rendeletek.

AZ ÓVODA ADATAI

Az intézmény neve:

Szent László Katolikus Szakközépiskola, Általános Iskola, Kollégium és Óvoda.

Címe: Kisvárda, Flórián tér 3. 4600.

OM azonosító: 033661

Az óvoda fenntartója:

Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye 4024 Debrecen, Varga u. 4. ; képviseli a
Debrecen- Nyíregyházi Egyházmegye Püspöke.

Működési területe:

Kisvárda

Az alapító neve:

Római Katolikus Egyházközösség

Címe: Kisvárda, Flórián tér 11. 4600

Az alapító okirat kelte: 1992. július 1.

A működési engedélyt kiadó szerv neve:

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés

Címe: Nyíregyháza, Hősök tere 5. 4400

A működési engedély kelte: 1992. július 1.

Módosított engedély: 2009. szeptember 9.

Módosított engedély száma: 912-3/2009/Ált.

A Közoktatási Megállapodás megbízójának neve:

Művelődési Közoktatási Minisztérium

Címe: Budapest, Szalay u. 10-14.

A közoktatási megállapodás kelte: 1994. május 6.

Az óvodai csoportok száma: 4.

Az intézmény igazgatója: Kerezsi Béla

Címe: Kisvárda, Wesselényi út 23.

Az óvoda vezetője: Szokolay Judit

Címe: Kisvárda, Szőlőskert u. 9. 4600

I. BEVEZETÉS

Óvodánk a város központjában egy oktatási komplexum egyik egységéként helyezkedik el. Az óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készítettük el saját óvodai nevelési programunkat.

Az óvoda 1992. július 1-én került a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei Püspöki Hivatal fennhatósága alá. Mindannyiunkban örömet, és nagy reményéseket váltott ki ez a változás. Városunkban ez az egyetlen óvoda, amely hivatalosan, név szerint is egyházi intézmény, azaz óvoda.

Az óvoda hivatalos elnevezése: Szent László Katolikus Szakközépiskola,
Általános Iskola, Kollégium és Óvoda.

Ebből következően programunk alapja a lelki nevelés, a hitre való nevelés.

A kereszténység egyetemes, lelki értékeit közvetítjük, hit életét alapozzuk a gyermekeknek. Személyiségének teljes kibontakozását ez által is fejlesztjük.

A **„Béke szigete”** elnevezésű programunk alappillére a feltétel nélküli szeretet, amit a felnőttek tetteikkel sugároznak: **„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre!”**

A dolgozók és a gyermekek egyazon keresztény világnézetet vallanak, bár a vallás gyakorlása szempontjából, vegyes (római katolikus, görög katolikus, református) összetételűek. Tiszteljük, és elfogadjuk a másik ember vallását, elsőbbséget adva a katolikus lelkiségnek, szellemiségnek. Gyermekeink megismerkedhetnek a vallási gyakorlatban lévő hasonlóságokkal és különbségekkel.

Pedagógiai munkánk során figyelembe vesszük a gyermekek változó társadalmi körülményeit, élményanyagában bekövetkezett változásokat, tevékenységi lehetőségeinek átrendeződését, a család megváltozott szerkezetét és értékrendjét. Mindezek a változások új feladat elé állítanak. Feladatunk és küldetésünk az óvodai környezetet és életet a gyermekeknek olyanná alakítani, ami építőleg hat lelki életükre, szellemi fejlődésükre, magatartásukra, és egészséges életmódjuk kialakítására. Ezt megvalósítani csak a határtalan, végtelen, és Istentől kapott mélységes szeretetben lehet.

Valljuk, hogy az érzelmi biztonságot adó, esztétikus, tevékenységre inspiráló környezetünk, mint feltételekre épített az óvodai nevelés minden területére és teljes időtartamára kiterjedő

programunk, - mely fejlődéslélektani és neveléslélektani szempontból is maximálisan megalapozott - biztosítja a gyermekek sikeres eljutását az iskolába lépés küszöbéig. A program alappillére a játék, amely interaktív kapcsolatot teremt környezetével /élmény-játék-élmény-tevékenységek/. Kultúránk, vallásunk elemei, a gyermekek élményei, saját aktív tevékenységük által válnak személyiségük építőköveivé, segítve sokoldalú fejlődésüket.

Programunk 1999-ben történt bevezetése óta, jogszabályi változás, illetve új épületünk miatti módosítás kivételével megállta az idő próbáját.

Ezt alátámasztó tények:

- a gyermekek szeretnek az óvodába járni.
- Tevékenyek, aktívak, kreatívak, kommunikatívak.
- A gyermekek mérési eredményei pozitívak, kilépéskor alkalmassá válnak az iskolakezdésre.
- A partnerek /iskolák-szülők/ elégedettsége nagyon pozitív.

Az óvodapedagógusok elkötelezettek a program lelkiismeretes végrehajtásában, s abban, hogy miközben a rábizott gyermeket nevelik, fejlesztik, tiszteletben tartják az őket megillető jogokat, gondoskodnak arról, hogy érzelmileg gazdagodjanak, s boldog óvodás éveket töltsenek óvodánkban.

A program tartalmában fő hangsúlyt kap:

- a hitre való nevelés,
- a szeretetközpontú érzelmi nevelés,
- a játékra épülő komplex személyiségfejlesztés,
- a környezet megismertetésére, megszerettetésére és védelmére való nevelés, a környezettudatos magatartás alapozása.
- erkölcsös magatartás és viselkedéskultúra alapozása,
- az önkifejező képességek fejlesztése,
- az egészséges életmódra nevelés.

Sajátos feladatunknak tekintjük:

- a hátrányos helyzetű gyermekek felkarolását,
- a fejlődésben lemaradt és /vagy akadályoztatott gyermekek nevelését,
- a gyermekvédelmet.

1.1 HITRE NEVELÉS

***„ Menjetek tehát, tegyetek tanítványommá minden népet,...Íme, én veletek
vagyok minden nap a világ végéig.”***

(Mt 28, 19-20)

1.1.1 Óvodai nevelésünk alapelvei:

A kisgyermek pszichoszomatikus fejlődését, személyiségének teljes kibontakoztatását nem csupán az adottságok és az érés sajátos törvényszerűségei, valamint a spontán vagy tervszerűen alkalmazott környezeti hatások élmények határozzák meg, hanem az Úr Jézus Krisztus gondviselő kegyelme, szeretete és az általa vezetett, hitben élő felnőttek ráhatásai.

Amikor a szülő rábízta gyermekét a kiválasztott nevelőre, pedagógusra, akkor erről a lépésről Istennek tudomása van. Nekünk pedig Isten által kapott bölcsesség nélkül a tevékenységünk zsákutcába torkollhat.

Óvodaképünk nem viseli el a felnőtt egyeduralmát, a gyermek kiszolgáltatottságát. Hitbeli elkötelezettséggel járó küldetéstudatot, szeretetteljes légkört, okos szeretetet, együttérzést, segítőkészséget, toleráns és bátorító magatartást, a kreatív kezdeményezések támogatását várja el az óvoda dolgozóitól. Mindez azonban nem zárja ki, a pontos, egyértelmű követelményeket, az együttélés szükséges szabályainak betartását, a szabadság és a korlátok ésszerű rendszerének működését.

1.1.2 Alapelveink:

- Istentől kért bölcsesség, krisztusi szeretet és szolgálat
- a gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése és képességeinek felelősségteljes fejlesztése
- a gyermeki szabadság biztosítása olyan kevés szabállyal, amely elősegíti a közös élmények és tevékenységek által a szocializációt, az erkölcsi tulajdonságok megalapozását
- a gyermek játékára épülő tanulás
- a családokkal való együttműködés és szükség szerint segítség, gondozás.

1.1.3 Vallásos és erkölcsi nevelés. A gyerekek hit felé növekvő nevelése

Gyermekeinket, akik keresztény családba születtek, a szülők hite és döntése alapján már kiskorukban megkeresztelték, s ezzel a keresztény egyház tagjává lettek. Ekkor kell elkezdni az evangéliumi nevelést, hogy minél hamarabb megismerjék Jézust, s az Ő követői legyenek. A gyerekek hitre jutása s keresztény emberré nevelése a szülők hűségén áll vagy bukik. Döntő fontosságú, hogyan tanítják meg gyermeküket Istennel beszélgetni, imádkozni. Egész életükkel hitük – szeretetük őszinte kimutatásával – vezethetik el őket Jézushoz.

Az óvodánkba járó gyerekek nagy része nem kapja meg a hitre nevelést a családban. A vallásos nevelés célja: gyermekeink eljussanak a Krisztus mértéke szerinti nagykorúságra. Ezt alapozzuk óvodánkban.

Az óvodai vallás-erkölcsön alapuló nevelésen azt értjük, hogy beépül a nevelés egészébe, s ez a nevelési forma, nevelési mód, erkölcsileg de főleg érzelmileg kell hogy többletet adjon. Az előre haladást mindig a gyerekek „összetétele” határozza meg, vagyis a befogadó képesség, a családi háttér.

Óvodás korukban a gyerekek még képekben gondolkodnak. Ekkor még nem ismernek külön vallásos témákat, mégis ekkor dől el, hogy később el tudja-e fogadni hitéletében a szerető Istent. Nem az erkölcsi tudás nyújtása a feladat, hanem az, hogy játékában legyenek megszemélyesítve: az igazság, szeretet, megértés, alkalmazkodás, rend, empátia, segítőkészség stb. Ha a gyermek társaival gyengéd, segít rajtuk, megosztja játékát, ezek mind – mind apró láncszemei lesznek a jelleme „alapkövének”.

Szociálisan kultúrált, személyiséget kell fejlesztenünk, vagyis: hogy a gyermek tanuljon meg szeretni, másokért tenni, tudjon és merjen csodálkozni, gondolkodni, nyitott legyen minden és mindenki iránt. Rakjuk le az alapköveit annak a tudásnak, melynek segítségével meg tudja különböztetni a lényegeset a lényegtelenről, az értékeset az értéktelentől.

A gyermek tőlünk, felnőttektől /szülők, pedagógusok / tanulja meg mi a jó, - mi a rossz, mi a helyes – mi helytelen. Ha szeretetet tapasztal – él át környezetében /családban / tőlünk lesi el és tanulja meg, hogyan kell azt elfogadni és átadni. Erre tudatosan kell nevelnünk őket.

Feladataink megvalósítása érdekében továbbra is vallanunk kell a Szentírásból vett tudásunkat, miszerint: „a gyermek gyümölcs, jutalom, Isten ajándéka”, e szerint kell bánnunk vele, mert bármilyen kicsi, emberi méltósága van és meg kell adnunk mindazt, amire szüksége van.

- Melegséget, biztonságérzetet,
- szeretetet,
- példamutató magatartást,
- megfelelő válaszokat kérdéseire,
- tevékeny együtt töltött időt,
- elismerést.

A hit felé növvő nevelést már jól bevált módszereink alkalmazásával végezzük, a továbbiakban is, amelynek formái:

1. hittan foglalkozás,
2. az ünnepek rendszere,
3. beszélgetések, hitpercek,
4. napi imák,
5. vallásos tárgyi felszerelések használata.

1. A hittan foglalkozásokat középső és nagycsoportosok részvételével szervezzük, felekezet szerint heti egy alkalommal 30 percben. A felekezetek aktuális döntése szerint óvodapedagógus, vagy hitoktatók végzik ezt a feladatot.

2. Ünnepeink:

- Mária ünnep: virág elhelyezés a Szűzanya szobránál (templom).
- Halottak napja: gyertya-gyújtás a temetőben (Orsolya nővérek).
- Mikulás: Szent Miklós napja, története (a szülők dramatikus játéka).
- Advent: Készülődés Jézus születésnapjára.
  - Lelki készülődés a gyerekekkel.
  - Közös díszítés a szülőkkel (közös munka advent üzenete).
- Karácsony: Karácsonyi ünnepség egész óvodával, közös ünneplés a szülőkkel
  - Nyílt nap
  - Közös ünneplés a középiskolával a templomban.
- Balázs áldás (római templomban), az óvoda minden gyermeke, dolgozója.
- Hamvazkodás (az óvoda minden gyermeke, dolgozója).
- Húsvét, Pünkösöd.
- Anyák napja ünneplés, műsor.
- Családi sportnap (névadónk és védőszentünkre emlékezünk).

3. Beszélgetések – hitpercek:

Bibliai történetek feldolgozása:

Ószövetség:

- Teremtés.
- József és testvérei.
- Mózes.
- Dávid és Góliát.

Újszövetség:

- Az ég angyala köszönti Máriát.
- Úton Betlehem felé.
- Karácsonyi történet.
- Jézus a templomban.
- Jézus gyermekkora.
- Jézus tanítja és gyógyítja az embereket.
- Keresztút, feltámadás.

1. Napi imák

- Étkezés előtti, utáni, pihenés előtti imák.
- Betegkéért mondott ima.
- Fohász
- Hálaadás gyakorlása.

2. Rendelkezésre álló eszközök:

- Könyvek, filmek, zenék.
- Flanelográf rendszeres használata.
- Imapolcok rendben tartása, újítása.
- Jelképeink: kereszt, gyertya, stb.

Régi igény a vallásos nevelés erősítése érdekében, hogy az egyházak képviselői, de legalább a római katolikus lelkész gyakran járjon az óvodába, esetleg vegyen részt a gyermek hit felé növvő nevelésében.

Ez valósul meg az iskola lelkészének nevelésbe való bekapcsolódásával.

Formája: léleknyitogató.

Tartalma:

- dalok tanulása gitár-kísérettel,
- történetek illusztrálva – biblia és hétköznapi élet.

A foglalkozásokon a középső és nagycsoportosok vesznek részt év kezdetétől a végéig, a kiscsoportosok pedig óvodai szocializálódásuktól függően, év vége felé.

A foglalkozások kéthetente kerülnek szervezésre.

A felnőttek lelki gondozását elősegítendő az óvodai dolgozók részt vesznek munkaidejüktől függően a léleknyitogatókon, amelyek karácsony és húsvét előtt kerülnek megrendezésre az iskolában, meghívott előadók vezetésével.

A fejlődés várható jellemzői

Testi:

- Megtanult vigyázni a testére.
- Örömet leli a testedzésben.
- Akarat erejével próbálja megszerezni teste fölött az uralmat.

Értelmi:

- Képes ismereteket befogadni.
- Igényévé, szokásává válik az imádkozás, és az ehhez kapcsolódó magatartási forma: elcsendesedés, lehajtott fej, kézösszetétel.
- Ismeri a tanult imákat, önállóan tud imádkozni.
- Képes gyakorolni a hálaadást.
- Tisztelettel viselkedik a felnőttekkel, társaival.
- Jártas az óvodában feldolgozott bibliai történetek ismeretében.
- Ismeri az ünnepeket, azok tartalmát, részt vállal az előkészületekben is.

Érzelmi:

- Érzékeny, fogékony az Istenkép befogadására.
- Tetteiben, érzelmi megnyilvánulásaiban a szeretet vezeti.
- Képes a megbánásra, jóvátételre, törekszik az engesztelésre

Nyelvi:

- Képes a szeretetre, mert őt is szeretik, ezt szóban is kifejezi.
- Szokássá vált az igazságosság és az igaz mondás.
- Érkezéskor, távozáskor tiszteletteljesen köszön a felnőtteknek és társainak.

1.2 Óvodánk helyi nevelési programjának készítésekor az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja /módosított/.
- Egyházi törvénykönyv ide vonatkozó részei.
- II. Vatikáni Zsinat dokumentumai.

1.3 Gyermekkép

A kisgyermek a felnőttektől függő, érzékeny fejlődő személyiség, önálló individuum, egyénenként változó test-lelki szükségletekkel. Gyermek és személy központú óvodai nevelésünk felkutatja a benne lévő értékeket, (testi, lelki, szellemi) nevelésünk, ezek teljes kibontakoztatására törekszik, s a gyermek számára az egyenlő hozzáférésre, személyiségének legteljesebb kibontakoztatására irányul.

Testben és lélekben egészséges, boldog, kiegyensúlyozott gyermek az, aki harmóniában él környezetével és önmagával.

Egészséges lesz testileg ha:

- Életmódja egészséges, mert az őt nevelő felnőttek erre különös gondot fordítanak, példát mutatnak.
- Sokat kedvére mozoghat, mert a mozgás lételeme, s ez segíti értelmi fejlődését is.
- Edzett, motorikusan fejlett, mert kipróbálhatja magát, mire képes.

Érzelmileg, lelkileg kiegyensúlyozott lesz ha:

- Bízunk önmagában, mert mi is bízunk benne.
- Elfogad másokat, mert őt is elfogadják, befogadják.
- Képes szeretetre, mert őt is szeretik.
- Tudja, hogy segíteni jó, mert őt is segítették.
- Vállalja cselekedeteit, mert igazságérzete úgy kívánja.
- Érzelmileg kötődik szülőföldjéhez, nemzetéhez, családjához, óvodájához mert jó összetartozni.

Egészséges szellemileg ha:

- kezdeményező, tevékeny, mert módja van próbálkozni,

- óvja, védi környezetét, mert tudja, hogy a teremtett világ, az élet minden formája érték,
- könnyen kommunikál, gondolatait mások számára érthetően fogalmazza meg, mert anyanyelvén színesen, gazdag, szókinccsel beszél,
- önálló véleménye van, mert mindig meghallgatják,
- eligazodik a világ dolgaiban, mert értelmes szabályok között él.

1.4 Óvodakép

Óvodánk 1992 július 1. óta társintézményeinkkel együtt újra az egyház tulajdonába került, s a Szent László nevet kapta. Nagy királyunk városunk közelében aratott hadi sikert, majd ennek tiszteletére emelt temploma máig erős kötődés, kapocs a városlakóknak. Névadónk és védőszentünk példa nemcsak a korabeli magyarság előtt, hanem évszázadokon átívelve a ma emberének, gyermekeinknek is utat mutat Isten és hazaszeretetével, védelmével.

Benne meg volt Isten kegyelméből mindaz, amire elmondhatjuk: keresztény ember; eszmény, erős hitű, Isten szerető, bátor, okos, erős, edzett. Testileg, lelkileg, értelmileg kiemelkedő egyéniség. A gyermekek személyiségének teljes kibontakoztatása közben ez útjelző számunkra is.

A családi nevelés elsőbbségét elismerve, azzal karöltve, a gyermekek érdekét mindenek előtt szem előtt tartva, szeretetteljes, nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben neveljük a hozzánk járó kisgyermekeket, biztosítva a megbecsülést, bizalmat, valamint mindegyikük és minden csoport számára az egyenlő hozzáférést és a gyermeki jogokat.

Otthonos környezetben gondoskodunk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásáról, melynek alapja a játék, különös hangsúllyal a szabad játék.

Külön gondot fordítunk az érzelmi nevelésre, és a környezet megismertetésére, megszerettetésére, és védelmére, a környezettudatos magatartás alapozására.

A gyermekek és szülők igényeit, elégedettségét megismerve, - azt alaposan mérlegelve – alapvetően a vallási és pedagógiai meggyőződésünket figyelembe véve alakítjuk ki a csoportok életét, amelyhez minden fél /gyermek, szülő, óvodai dolgozó/ együttműködése, tisztelete, segítése is párosul.

II. A PROGRAM CÉLJA ÉS FELADATAI

Nevelési célok:

1. Istenkép kibontakoztatása a gyermek lelkében, a keresztyén pedagógus példája nyomán.
2. Isten szeretetére nevelés
3. A keresztyén hitélet gyakorlásának megalapozása
4. A gyermek és környezete kapcsolatában érzelmi kötődésen alapuló, öntevékenyen együttműködésre képes sokoldalú személyiség fejlődésének elősegítése.

Feladatok:

1. A keresztyén értékek erősítése és kitelepítése.
2. Ismerkedés a teremtő, gondviselő, szerető Istennel és Jézussal, az Isten fiával.
A gyermekeknek bizalmat kell adni, hogy Isten ismer és szeret.
3. Az alapvető tevékenységek közben gyakorolják a valláserkölc normáihoz igazodó magatartást: az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, igazságosság, szelídség, szolgálat megismerését, befogadását.
Hazaszeretetre nevelés, kötődés a hazához, gazdag és sokszínű, értékmegtartó, hagyományőrző népi kultúránk segítségével.
4. Teljes elfogadáson alapuló, érzelmi biztonságot nyújtó óvodai légkör megteremtése, az egyén tiszteletben tartásával.
A gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára épülő,

tevékenységre motiváló
egészséges élettér biztosítása,
környezettudatos gondolkodás
megalapozása.

Olyan személyiség vonások
kialakítása, melynek birtokában
a gyermek érzékennyé,
fogékonnyá, nyitottá válik a
környezeti hatások befogadására,
feldolgozására.

5. Az óvoda és a család egyenrangú, nevelőtársi
viszonya.

5. A szülők ismereteinek gyarapítása,
összhangban az óvoda keresztény
nevelésével. /evangelizáció/

A felnőttek tetteikkel sugározzák,
a feltétel nélküli szeretetet.

**„Tisztellek Téged, fontos vagy
nekem, csakis Rád figyelek, és
segítek Neked, ha szükséged van
a segítségemre!”**

Minden gyerek ismerje és tudja
értékeit, de kezelje hiányosságait is.

III. Ó.É.B.SZ. PROGRAM FELTÉTELRENDSZERE

1. Tárgyi feltételek:

A programunk megvalósításához szükséges felszerelések, eszközök rendelkezésünkre állnak, s ez egyben megfelel a kötelező minimális eszköz- és felszerelés jegyzékbe foglalt követelményeknek. Ezek folyamatos pótlása /elhasználódás miatt is/ és korszerűsítése azonban elengedhetetlen.

Az egészséges fejlődést segítő, - s ennek megőrzését is biztosító, biztonságos, többfunkciós berendezés és eszközrendszer biztosítása szükséges folyamatosan az udvaron és az épületen belül. Mindezek kiegészülve az óvodapedagógusok szakmaiságával, kreativitásával biztosítja a gyermekek testi képességeinek, egész személyiségének fejlődését, s motiválják alkotó tevékenységét.

2. Személyi feltételek:

Az óvodai csoportokban a közoktatási törvényben meghatározott követelmény szerint felsőfokú szakirányú végzettségű óvodapedagógusok dolgoznak. /Számuk csoportonként: 2 fő/.

A program bevezetése óta eltelt időszakban a pedagógus továbbképzés keretében a szakvizsgás képesítések megszerzésére fektettünk hangsúlyt, illetve a személyi változások során is választási szempont volt a sokoldalú képzettség és fejlődési hajlandóság. A nevelőtestületben van: 1 gyógytestnevelő, 1 fejlesztő pedagógus, 2 egészségfejlesztő mentálhigiénikus, 1 közoktatás vezető szakvizsgázott óvodapedagógus. Ezek mellett külső képzések keretében ismereteket szereztünk minőségbiztosítás, játék, és egyéb fejlesztési területen, valamint gyakorlati munkát és kreativitást segítő tanfolyamokon.

Az ön és belső képzések folyamatosak. A kötelező és szerzett képesítések mellett elengedhetetlen a biztos szakismeret /pedagógia, pszichológia/ a korosztály alapos ismerete, biztos ismeretanyag, kreativitás, igényesség a tudatos, tervszerű munkavégzésre, a szorgalmasság.

Elvárásaink magunkkal és egymással szemben:

- Vallási elkötelezettség, küldetés tudat.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtésének képessége.
- Segítő, bátorító, elfogadó attitűd.
- Elkötelezettség a partnerség kialakításában a családokkal a nevelésben,
- Közösségépítő.

Az eredményes munka érdekében a továbbiakban is fontos és szükséges a szakmai fejlődés, továbbképzés, az ismeretek gyarapítása.

Így szükséges:

- mérési jogosítvány szerzése /sindelár, prefer, difer/.
- További fejlesztő pedagógus.
- Nyelvi fejlesztő.

Ezeknek a képesítéseknek, az új kutatási eredményeknek, elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzésének szükségességét a programunk sokszínűsége elengedhetetlenné teszi

Az óvoda nem rendelkezik logopédussal, pszichológussal, fejlesztő pedagógusunk óvodapedagógusként dolgozik, plusz órában végzi a Pedagógiai Szakszolgálatok által kiszűrt gyermekek fejlesztését.

Gyógytestnevelőnk óvodapedagógusként végzi feladatát, a szorgalmi időben, a gyermekorvos által kiszűrt gyermekeknek gyógytestnevelést tart.

A nevelő munkánkat segítik a városi szakszolgálatok:

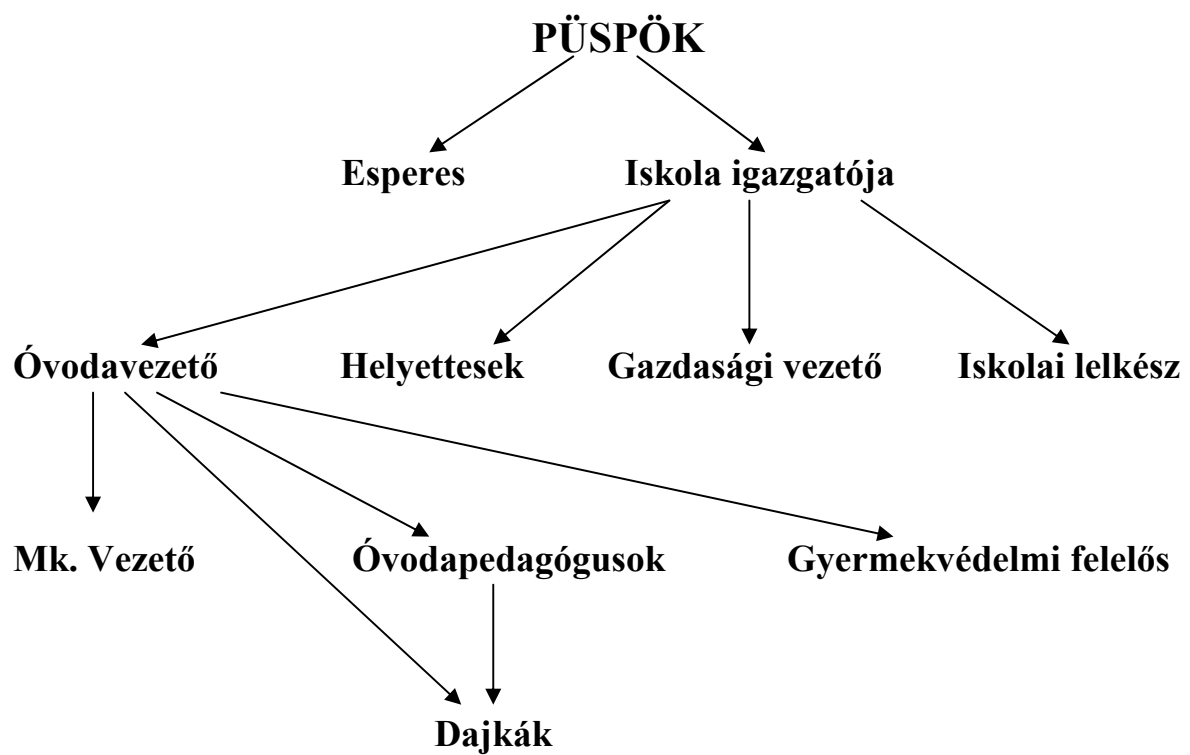
- Pedagógiai Szakszolgálatok: - logopédus /nem az óvodában/
- pszichológus /nem az óvodában/
- Szakértői Bizottság.

Óvodánk gazdasági ügyeit a Szent László Katolikus Szakközépiskola, Általános Iskola, Kollégium és Óvoda hivatalai végzik.

Nevelő munkánkat öt szakképzett dajka segíti, udvarunk esztétikáját, biztonságát az intézmény egy technikai dolgozója látja el más teendői mellett.

Az óvodai étkeztetés az intézmény saját főzőkonyhája biztosítja. Óvodánkban csak melegítő konyha van.

AZ ÓVODA IRÁNYÍTÁSI-SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

3. Az óvodai élet megszervezése

a/ Csoportszervezés

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi óvodai nevelési program alapján történhet, és a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szereshető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében óvodapedagógus, vagy óvodapedagógus végzettséggel is rendelkező, illetve óvodapedagógus mellett szakmai tanácsadóként működő pedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt az óvodapedagógusok véleményének figyelembe vételével, és lehetőség szerint a szülő igényének meghallgatásával.

A csoportlétszám kialakításáról a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárokat, beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is betartjuk.

Előnyösnek tartjuk az azonos életkorú gyermekekből álló csoportok alakítását, ezért lehetőség szerint azonos életkorú csoportokat szervezünk: 3-4; 4-5;5- iskolába lépésig.

Tekintettel a homogén csoportok szervezésére, az életkor az adott csoportba sorolási szempont.

A hónap dátumokat és a gyermekek fejlettségét figyelembe véve kell dönteni az egyes gyermek továbbhaladásáról, vagy korcsoport ismétléséről, szakmai mérlegelés elsődlegessége mellett.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – lehetőség szerint – ugyanaz az óvodapedagógus páros és dajka nevelje az óvoda kezdéstől az iskolába lépésig.

b/ Napirend, hetirend

- Az óvoda napirendjében a teljes nyitvatartási időben segítjük a játék folyamatosságát.
- Fontosnak tartjuk, hogy a mindennapok folyamán megjelenjenek a hitélet során tanult imádságok (reggeli ima, étkezés előtti-utáni imák, pihenés előtti ima/ elcsendesülés, az áhítat percei.
- Minden nap legyen jelen a mesélés, mozgás, ének, ábrázoló tevékenységek.

Az óvodai tevékenységek megszervezésével biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzeti, etnikai –, figyelembe vesszük a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, teherbíró képességét.

A jól átgondolt napirend a helyes életritmus kialakulását segíti, biztosítja továbbá a rugalmasságot is, ami lehetővé teszi, hogy a gyerekek elmélyülten, érdeklődéssel, motiváltan, tevékenységüket sürgetés nélkül pontosan végezzék.

Szükséges a kiegyensúlyozott nyugodt légkör megteremtése, értelmes szokás, szabályrendszer és fegyelem.

Az óvodai tevékenységek szervezését úgy végezzük, hogy eleget tegyünk a gyermekek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokkal. A hetirendben az óvodapedagógusok környezeti témákhoz /aktuális/ igazodva, ahhoz csoportosítva tapasztalatok, ismeretek, élmények feldolgozását célzó tevékenységeket, azok egymást segítő „rendszerét” építik fel.

A napirendéhez hasonlóan a hetirendben is figyelembe vesszük a helyi adottságokat, hagyományokat, lehetőségeket.

Mindkettőt befolyásolja a tornaterem beosztás, az uszodai időpont.

A gondozás kiemelt szerepet élvez a benne rejlő nevelési lehetőségek, a gyermek-óvónő, gyermek-dajka kapcsolat építése okán is, így megfelelő időt kell biztosítani az életkor figyelembe vételével.

A szabadban tartózkodás kezdetén és végén, az étkezésnél, a pihenés kezdetén és végén a fokozatosságot biztosítani kell az életkor figyelembe vételével.

A tevékenységi formák megszervezése

A tevékenységek megszervezésénél figyelembe vesszük a játék elsődlegességét, betartjuk a fokozatosság, folyamatosság, rendszeresség alapelvét, szem előtt tartjuk az életkori sajátosságokat és az egyéni fejlettséget. Az óvodás korosztály számára a kötetlenség a legmegfelelőbb foglalkoztatási forma, ami biztosítja a szabad játékot, és a tevékenység szabad megválasztását.

A kötetlenség azonban csak a gyermekekre vonatkozik, az óvodapedagógusoknak tudatosan kell tervezni, szervezni, a feltételrendszert alakítani, indirekt módszerekkel dolgozni, hogy biztosítsa a folyamatos fejlődésüket. Ezért törekednie kell a rábízott gyermekek megismerésére, amely kiterjed aktuális állapotukra, fejlettségi szintjükre, szükségletükre, s ehhez mérten tervezzen kellő körültekintéssel, kreativitással.

A tevékenységek közül a mozgás, az étkezések, a munka jellegű feladatok kötöttek /minden gyermek résztvevő, önkiszolgálás, naposi munka, játékrakás/, illetve ha a csoportnak olyan tudásra, információra stb. van szüksége, ami a továbbhaladáshoz elengedhetetlenül szükséges, alkalomszerűen.

A hitfoglalkozásokat (római, görög katolikus, református) az egyházak aktuális döntésének megfelelően külső és belső /óvodapedagógus/ hitoktatók végzik, délelőtti időpontban, heti 30 percben, felekezetenként, a középső és a nagycsoportos gyermekek részére. A hitfoglalkozások anyagát az egyházak igénye szerint, az óvodás korosztály sajátosságait figyelembe véve a hitoktatók állítják össze.

A gyermekek hit felé növekvő nevelése érdekében az iskolalelkész két hetente **léleknyitogatót** tart a középsős és a nagycsoportos gyermekek részére.

Az óvodai csoportok napirendje

Időtartam	Tevékenységek
7.00 - 7.30	Gyerekek fogadása / a gyülekező teremben/
7.30 - 12.00	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Játék, párhuzamosan végzett tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban • Hitre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése • Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen kötött mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban) • Ismerkedés a teremtett világgal, megfigyelések végzése spontán és szervezett formában • Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn • Tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, tevékenységekben megvalósuló tanulás <ul style="list-style-type: none"> o Vers, mese o Ének, zene, énekes játék o Rajzolás, mintázás, kézimunka o Mozgás o A külső világ tevékeny megismerése o Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése
12.00 - 15.00	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Pihenés
15.00 - 17.00	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Játék, párhuzamosan végezhető tevékenység a szülők érkezéséig.

* Az Alapító Okiratban meghatározott óvodai nyitva tartás figyelembevételével!

Hetirend

Szeptember 1-től – május 31-ig			
Párhuzamosan végezhető tevékenységek tervezése és szervezése	Ideje	Szervezett tevékenység	Tevékenységek formái
<ul style="list-style-type: none"> • Játék • Vers, mese Ének, zene, énekes játék • Rajzolás, mintázás, kézimunka • Mozgás • A külső világ tevékeny megismerése • Matematikai tartalmú tapasztalatok • Munka jellegű tevékenységek • Egyéni megbízatások 	<p>naponta</p> <p>naponta</p> <p>naponta</p> <p>naponta</p> <p>naponta</p> <p>hetirend szerint</p> <p>hetirend szerint</p> <p>naponta</p> <p>alkalom szerint</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hitre nevelés • Mozgás • Mozgásos játék <p>(mindennapos mozgás)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Munka jellegű tevékenységek /önkiszolgálás, naposi munka, játékrakás/. 	<p><u>egyéni,</u></p> <p><u>mikro csoportos,</u></p> <p><u>frontális</u></p> <p><i>a témakörnek és a gyermekek fejlesztésének megfelelően</i></p>

*Ez a táblázat a minimum tevékenység szervezését tartalmazza!

Hetirend

Június 1-től – augusztus 31-ig				
Szervezett tevékenység			Szabadon választható tevékenység (Szabadon választható tevékenység)	
Tevékenység megnevezése	Tevékenység ideje		Tevékenység megnevezése	Tevékenység ideje
Hitre nevelés				
Nagymozgás mozgásos játék	A hét meghatározott napján	Heti egy-egy alkalom	<ul style="list-style-type: none"> - játék - munka jellegű tevékenységek - vers, mese - ének, - rajzolás, mintázás kézimunka 	A hét minden napján
Mozgás	Azokon a napokon, amikor nincs mozgás-tevékenység Délelőtt, Délután, Minden nap		<ul style="list-style-type: none"> - Külső világ tevékeny megismerése - A külső világ mennyiségi és formai megismerése 	Nincs meghatározott napja (gyermekek spontán érdeklődése alapján, gyermek vagy az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok megbeszélése szerint)

*Ez a táblázat a minimum tevékenység szervezését tartalmazza!

c/ Munkarend

Az óvodapedagógusok heti váltásban (mindig szerdai napon) dolgoznak napi 2 óra átfedési idővel.

A dajkák heti váltással végzik munkájukat, mindig hétfői kezdéssel.

d/ Dokumentációk

Dokumentumaink:

- Alapító okirat
- SZMSZ
- Házi rend
- HOP
- Minőség fejlesztési program
- IMIP
- Felvételi előjegyzési napló
- Felvételi mulasztási napló
- Óvodai törzskönyv
- Étkezés nyilvántartás
- HACCP
- Továbbképzési terv
- Iktatókönyv
- Csoportnapló
- Egyéni képességfejlődés mutatói (gyermek mérési-értékelési rendszere)
- Pedagógus teljesítmény-értékelés

A pedagógiai munka tervezése, értékelése a csoportnaplóban történik, a gyermekek személyiségfejlesztésére vonatkozó eljárások írásbeli rögzítése a mérés-értékelési dokumentációban vannak rögzítve.

Az óvodapedagógusok:

- az évszakok és a helyi aktualitások köré „tématervet” és „eseménynaptárt” terveznek és értékelik a
  - fejlesztő komplex gyermeki tevékenységét
  - játéktevékenységét
  - csoport szokás- és szabályrendszerét
  - gondozási tevékenységét

- anyanyelvi nevelését,
- hit felé növő nevelését.

Folyamatosan figyelemmel kísérik a gyermekek egyéni fejlődésének alakulását,

- a gyermekek hitben való növekedését,
- érzelmi, értelmi, testi, szociális fejlettségének mutatóit.

Az óvoda mérési-értékelési rendszere alapján megfigyelik, illetve regisztrálják a gyermekek egyéni fejlődésének alakulását, illetve a csoport aktuális fejlettségi szintjét.

Ezt ismertetik a szülőkkel a kidolgozott eljárásrend alapján.

Betartják:

Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar megyei **Római Katolikus Püspökség** által kiadott:

Etikai kódexben foglaltakat, mely a dolgozók munkaerkölcseré és lelkeségére vonatkozó irányelveket tartalmazza.

IV. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

„A test ugyan egy, de sok tagja van, a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is. Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté

lettünk a keresztséggel;... Mert a test nem egyetlen tagból áll, hanem sokból.”

/1. Kor. 12. 12-14./

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ezért fontos alapelvünk, hogy elismerjük a család elsődlegességét, tiszteljük a szülőt, intervenciós gyakorlatot alkalmazunk, a családok segítségét szükségleteikhez igazítjuk. A kapcsolat építésben az óvoda kezdeményező szerepet tölt be.

1. Az óvoda kapcsolatot tart a helyi egyházi szervezetekkel.

- A helyi Római Katolikus Plébánia
- Református Lelkészi Hivatal
- Görög Katolikus Plébánia

és mindazon intézményekkel, amelyek az óvodai élet alatt (pedagógiai szakszolgálat intézményei, közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

2. Óvodánkban az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei.

A gyermek személyiségének alakulására hatással van minden esemény, amely a család életében zajlik, ezért a gyermekeket saját élethelyzetükkel összefüggésben kell megismernünk és elfogadnunk. Rendkívül meghatározó, ha Istenről először a családban hall a gyermek, de erre ma még nem mindig építhetünk. Ezért a megértés és a türelmes közeledés alapszemlélete nagyon fontos.

A gyermek személyiségének alaposabb megismerése érdekében a következő tényezők feltárására van szükség:

- A család nyitottsága, értékrendje, vallásossága.
- A gyermek helye a családban.
- A szülők gyermekismerete, nevelési kérdésekben való jártasságuk, elképzeléseik.
- Az óvodai neveléssel szembeni elvárásaik

3. Az óvónő és a gyermek kapcsolata:

A keresztény óvónő, mint egy gyermekközösség vezetője a belőle áradó szeretet által vonzza magához a gyermekeket.

A gyermeket érzelmi kapcsolat fűzi az óvónőhöz, sok mindenre képes azért, hogy neki örömet szerezzen, tetszését megnyerje. Ez azt igazolja, hogy az óvónő hitét és tudását elsősorban a gyermek érzelmein keresztül közvetítheti.

Az óvónőnek tiszteletben kell tartania a gyermek személyiségét, hiszen Isten mindnyájunkat különbözőnek teremtett. A pedagógus és a gyermek közötti kapcsolat kiindulópontja, a feltétel nélküli elfogadás.

Problémahelyzetekben a gyermekek közötti konfliktusok megoldásában értően segítsen. Arra törekedjen, hogy a gyermekek képesek legyenek konfliktusaikat beavatkozás nélkül megfelelően megoldani. Szükség esetén azonban adjon ehhez segítséget. Éreztesse, hogy nem a gyermeket ítéli el, hanem adott cselekedetét.

A megbocsátani tudás keresztény erény, amit az óvónőnek sokszor kell gyakorolnia, s erre kell nevelnie a rá bízott gyerekeket.

4. Az óvoda kapcsolata a családdal

Az óvoda és a család egymásra utaltsága, egymás kölcsönös segítése a gyermekek nevelésében egyre inkább igényli az összefogást, összedolgozást, hiszen tudjuk, a Szentírásból „**A gyermek Isten ajándéka**”.

A családok megismerése, igényeik, szükségleteik feltárása alapot ad a segítség módjainak meghatározásához, s e közben a szülőkkel alkalmunk nyílik mind jobban megismertetni az óvoda szellemiségét, nevelési alapelveit.

Ezt a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartással igyekszünk elérni. Tiszteletben tartjuk a szülők meggyőződését.

Arra törekszünk, hogy a szülők aktívan vegyenek részt az óvoda által szervezett programokon, hogy maguk is fejlődjenek hitben, és tudásban, ezzel példát mutatva gyermekeiknek.

A kapcsolattartás formái:

- az érdeklődő szülőknek az óvoda bemutatása, hagyományai,
- az óvoda programjának, nevelési alapelveinek megismertetése,
- ismerkedő családlátogatás,

- összevont és csoport szülői értekezlet,
- szülői Munkaközösség, csoportonként két szülő részvételével,
- az óvoda épületének feldíszítése: Advent,
- Kulturális programok szervezése, nyílt nap (Mikulás, Karácsony, Farsang, Évzáró, Anyák napja),
- Megemlékezés névadónkról, Szent Lászlóról, családi sportnap keretében,
- közös csoportkirándulások,
- fogadóóra.

5. Az óvoda kapcsolatai

A gyermekek testi, értelmi, egészségi állapotának megőrzése, javítása érdekében az alábbi szervezetekkel, szervekkel van kapcsolatunk:

- Egészségügy-védőnők, gyermekorvos, fogorvos
- Szociális szolgáltató Központ
- Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
- Pedagógiai Szakszolgálatok
- Tanulmányi Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság
- ISC

Gyermekeink kulturális fejlődése érdekében az alábbi intézményekkel vagyunk kapcsolatban.

- Várszínház és Művészetek Háza
- Városi Könyvtár
- Rétközi Múzeum

Óvodánk ez többcélú intézmény tagja. Így szoros kapcsolatunk van az általános- és középiskolával is.

Az óvoda kapcsolata az intézmény egységeivel.

1. Kapcsolat a Szent László Katolikus Általános Iskolával.

a.) A beiskolázás segítése:

- Az óvodai szülői értekezleteken az általános iskola eredményeinek ismertetése.
- Szülői értekezlet szervezése az iskolaválasztás megkönnyítésére adott év januárjában /városi/.

- Iskolába hívogató plakátok kihelyezése.
- Az új tanító nének bemutatása szülői értekezleten és közös ünnepeken.
- Városi rajzverseny kiírása az önkormányzati óvodák nagycsoportosainak. A díjátadáson iskolalátogatás, kiállítás és szórólapok ajándékozása segíti az általános iskola külső népszerűsítését.
- Az óvodapedagógusok ösztönzik a gyerekeket és szüleiket az iskolába hívogató rendezvények látogatására.
- Az általános iskolai nevelők részt vesznek a nagycsoportos gyerekek óvodai búcsúján.
- Az első osztályosok részt vesznek az óvodai karácsonyi ünnepeken.
- A következő napokban verses-énekes összeállítással mutatják be az iskolai Mikulás várását.
- Az általános iskola közös, intézményi rendezvény keretében részt vesz a karácsonyi ünnepeken, amelynek felelőse az óvoda.
- A nagycsoportosok látogatást tesznek az első osztályban, bepillanthatnak az iskolai életbe, s ismerkednek az iskolás életformával.

6. Az óvodát népszerűsítő egyedi megjelenési formák:

- óvodai beiratkozási bemutatkozás, (szórólapon város közintézményeiben),
- az óvoda nagy eseményeinek publikálása helyi és megyei sajtóban,
- TV felvételek óvodánkról, az óvodai nevelőmunkáról,
- Internetes honlap.

V. AZ O.B.SZ. PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

1. JÁTÉK

**„Ne erőszakkal oktasd a gyermekeket a tanulmányokra drága barátom,
hanem játszva tanuljanak, már csak azért is,
hogy könnyebben megfigyelhesd, melyiknek mire van hajlama”**

(Platon)

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nem csak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja, és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti élményeit.

A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé. A játék az életnek olyan lehetősége, amely a gyermeknek az öröm, az ismeretszerzés, a gondolkodás, az alkotás, a fantázia, az átélés, a biztosbizonytalan lehetősége, a mozgás és nyugalom, a munka, a tervezés, a valóság és képzelet szárnyaló öröme, és gyönyörűsége.

A játékon keresztül ismerkednek a világgal, a valóság tárgyaival, azok tulajdonságaival, az emberi kapcsolatokkal, és magatartásokkal, a valóság jelenségeivel, eseményeivel.

E közben tapasztalatot szerezhetnek – érzékeléssel, mozgással, cselekvéssel - a közösséghez fűződő kapcsolatában érzelmileg és értelmileg.

A játék fejlődése során a gyermek kilép saját fizikai határaiból, valós élményeiből és fantáziavilágából, olyan élményt ajándékoz önmagának, később a játékban részt vállalónak, mely újabb és újabb játékokra készíteti.

A játék az a terület, amelyben az **ÉN**, és a **MÁSİK** egymástól való elhatárolása segíti a gyermeket abban, hogy a másiktól és önmagától is kép alakuljon ki benne.

A másik gyermek reagálása, ahogy rámosolyog, ahogy szól hozzá, mozdulatával, arckifejezésével, tekintetével válaszol, az jelenti számára a másik és önmaga egységét, és egyben az egymástól való elhatárolódást is.

A gyermek a játék során tárgyakkal és az őt körülvevő környezettel ismerkedik, kíváncsian lesi mozgása eredményeit. Szenvedélyes manipuláló, fáradhatatlanul gyakorolja az átélt siker élményét.

A játék egy hatalmas varázslat a gyermekben feszülő agresszív indulatok, félelmek, sérelmek megszelídítésére, és feloldására. A fantázia segítségével átalakítja a megélt valóságot, és a környezetét, s ez szinte egyik pillanatról a másikra történik.

Testének ügyesedésével lesz egyre önállóbb, szellemi fejlődése pedig gondolkodásra készíteti. Élményei alapján játéka egyre jobban közelít a valóság tükröztetésére, az egyéni, vagy már kiscsoportban történő tervezésre.

Az első játszótársnak, a szülőnek, óvónőnek, mintaadó szerepe van. A felnőtt tevékenysége az első élmény a gyermek számára, melyet hosszan, elmélyülten és sokféle szituációban újra és újra „lefényképez”. Alkalmanként ezt a fényképanyagot előveszi, s emlékképe segítségével újra éli a történések örömet, vagy éppen feszítő voltát. A játék folyamatába a gyermek bevonja a szülőt, óvónőt, akitől segítséget, megértést és újabb motivációt kaphat játékának továbbviteléhez.

A gyermek gondolkodását, értelmi fejlődését játék közben is befolyásolja az óvónővel való beszédkapcsolat, ennek mennyisége, és minősége.

Játékára, s annak tartalmára hatással vannak a keresztény közösségben átélt élmények (keresztelő, esküvő, körmenet, torokáldás, barkaszentelés, egyházi közösség kirándulása és annak átélt élményei, stb.) a környezet és annak személyi és tárgyi világa.

Az élményekhez biztosított eszközök motiválóan hatnak, a gyermekeknek biztosítják az élmény sokszori átélését. Ez természetesen szókincsük és értelmük gyarapodását is szolgálja, miközben a társas kapcsolatokat is erősíti.

A játék a gyermek életeleme. Egész napi tevékenységei között a legjelentősebb, személyiségének alakulásában mással nem helyettesíthető helyet foglal el.

Cél:

- a játék legyen a gyermekek számára örömforrás (pozitív, negatív élmények kiélése, tapasztalják meg az érzelem széles skáláját),
- játékra épülő komplex személyiségfejlesztés, pozitív „énkép” kialakítása,
- játékkal, játék által játékokban rejlő tanulási lehetőségek kibontakozása: életkor, egyéni adottságok, fejlettség figyelembe vételével (a gyermek spontán játéka, tevékenységek, játékos cselekvések),
- a játék folyamatában a gyermek társakkal, felnőttel együtt játszva fejlődjön,
- legyen harmóniában a nevelés minden területével, maradandó értékek teremtése,
- a gyermek tiszteletben tartása, pozíciójának megerősítése.

Feladat:

- Olyan feltétel – eszközrendszer biztosítása, ahol a gyermek testi, érzelmi, értelmi képességei fejlődhetnek.
- A hely, környezet adta lehetőségek szolgáljanak arra, hogy a játék a gyermek fő tevékenysége legyen.
- A személyiségfejlesztés építsen a gyermekek egyéni érési ütemére, az egészséges testi, lelki fejlődés egységére. Ennek érdekében legyen jelen a játék folyamatában: a játék összes lehetséges fajtája, ezen belül tevékenységek, játékos cselekvések, egyéni – mikrocsoportos szervezett tevékenységek járuljanak hozzá a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő képességfejlesztéséhez.
- A játékban fejlődjön a gyermek gondolkodása, gazdagodjon, színesedjen anyanyelve, a benne rejlő adottságok tudjanak kibontakozni, formálódjon magatartása – viselkedése, teremtsenek maradandó értékek. Legyen a játék tevékenységre ösztönző.

Nevelési folyamat jellemzői:

A játék feltételei:

Olyan optimális feltétel teremtése a körülmények figyelembevételével, ahol a légkör a bizalomra épül, van idő élmények, tapasztalatok gyűjtésére, átélésre, együttes tevékenységre, játszhat a gyermek a saját örömeire.

Legyen a környezet: siker gazdag, motiváló, tevékenységre készítő, megnyugtató

Kulcsszerepe van a „felnöttnék”, aki a gyermeket neveli. Legyen egységben a szellem a felnőtt személyiségében. Pozitív személyiséget csak az tud nevelni, aki tisztelettel fordul a gyermek felé, nyitott, épít a meglévő értékekre és továbbfejleszti azt, van értékrendje, erkölcsi normarendszere, következetes, céltudatos, probléma érzékeny.

A hely:

Fontos a megfelelő hely biztosítása a különböző játékokhoz, tevékenységekhez.

Ennek kialakulása függ:

- a környezettől (helyi sajátosságok),
- az adott csoport: összetételétől, fejlettségétől, érdeklődésétől, élmény tapasztalatától.

Ezeket figyelembe véve teret kell biztosítanunk a különböző:

- játszósarkoknak, kuckóknak,
- játékfajtáknak,
- TEVÉKENYSÉGRE ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZÖKNEK, ahol a gyermekeknek adott a lehetőség az önkifejezésre.

A JÁTÉK SZÍNTERE az óvodás gyermekeknek:

- a csoportszoba,
- az udvar,
- az óvodán kívüli környezet.

Az udvar lehetőséget ad a gyermekeknek a játéktér növeléséhez.

Különböző kuckók, építmények, járuljanak hozzá újabb tapasztalatok szerzéséhez, ezáltal a játéköröm fokozásához. Ebben igen nagy szerepe van a többfunkciós játékoknak, ami a gyermekeket különböző tevékenységekre inspirálja.

Találjanak helyet a babázni, társasjátékozni, ábrázolni, egyedüllétre vágyó gyerekek. Teremtődjön meg a lehetősége a szabad mozgástérnek, ahol a mozgásos szabályjátékok kerülhetnek előtérbe. Sokféle képesség fejlesztéséhez alakuljanak ki a feltételek.

Játékidő:

Meghatározott időkeretben biztosítani kell a folyamatos játékhoz szükséges időt.

A játékra fordított időbe az óvodában előforduló összes játék beletartozik.

Annyi időt kell biztosítanunk mindenkor a játékra, amennyi szükséges a gyermekeknek, hogy kiélhessék az élményüket, esetleges kudarcokat, átélhessék a játék örömét. Ez csak folyamatban képzelhető el.

A játék folyamat kialakulásának első lépcsője: alapos gyermekismeret.

Tájékozódás a szülőtől, a gyermek érdeklődési köréről, szokásairól, tárgyhoz való kötődéséről. Figyelni kell sajátos szociális helyzetére, a szülők nevelési elveire, a gyermek adottságaira.

Meghatározó, hogy a gyermek hányadiknak született a családban. Ezután közeledhetünk a gyermekhez, ami ne legyen lehengerlő, tovakodó, sajnálkozó.

Legyen: kiváró, bizalmat ébresztő, gyermek közeli, vigasztaló, szeretve védelmező.

A játék kialakulásának második lépcsője: a gyermek elfogadása olyannak, amilyen, érzelmi biztonságot nyújtó környezetben.

A gyermek adottságainak, érdeklődésének folyamatos megfigyelése a fejlődés folyamatában.

Fontos az egyéni érési ütemet figyelemmel kísérni.

A szabad játékhoz biztonságot árasztó légkör szükséges.

Olyan, - ahol az esélyegyenlőség és az egyenlő hozzáférés dominál,

- lehetőség van különböző tevékenységekre, játékokra,
- élmény újra élésére,
- játszhat a saját öröme: egyedül,
  társakkal,
  felnőttel együtt.
- érvényesül a gyermek kíváncsisága, érdeklődése,
- az alapjátékot tovább bővítheti fantáziája, ötlete, meglévő ismeretei szerint.

Ezek együttese eredményezi a különböző képességek kialakulását, fejlődését cselekvésben és gondolati síkon.

A tudatosan előkészített, szervezett játékon keresztül a gyermekek megtapasztalják a környezetükben lévő összefüggéseket, ezáltal új ismeretek birtokába jutnak:

- fejlődik élménygazdagságuk, melynek használata megfelelő problémamegoldásra teszi képessé őket.

Kényszerhelyzet nélkül megvalósíthat olyan dolgokat, amihez kedves indíttatása van, sőt egyazon téma újra és újra játszásával újabb elemekkel képes gazdagítani azt. Ez a fejlődés lehetőségét is magába foglalja.

A gyermek fejlettségének megfelelően próbálja kihozni magából azt, ami benne rejlik.

A legtöbb tevékenységet, így a játékot is beszélgetés kíséri. Igen nagy jelentősége van a jó beszélgetéseknek, ahogy **Hermann Alice** megkapóan fogalmazza meg: **”A beszélgetésekben találkozik a lélek a lélekkel, itt rezonál az érzés az érzéssel, itt bontakoznak ki mintegy közös teremtő munkában a gondolatok.”**

Ez hatással van a zárkózottabb, gátlásosabb gyermekekre is. A játékban olyan kommunikációs helyzeteket teremthetünk a különböző tevékenységekkel, (báb, dramatizálás, színházasdi, szabályjátékok, szerepjátékok, barkácsolás, építő játék), amelyben a cselekvés, gondolkodás és a beszéd fejlődése különböző irányú és tartalmú megerősítést kap.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

a) Tudja a gyermek a játékban megvalósítani önmagát. Érzelmileg, értelmileg, szociálisan. Értelmileg gazdagodik, képességei kibontakoznak.

Fejlődjön:

- önállóságuk, alkotó- szervező képességük,
- figyelmük, akaratuk,
- legyenek tevékenyebbek,
- kreatívabbak,
- nyitottabbak, kezdeményezőbbek,
- problémaérzékenyebbek,
- találják fel magukat a különböző helyzetekben.

b) A játékos tanulás az a tevékenységi forma: amely pszichikai értelemben is hozzájárul a gyermekek egészséges, harmonikus, sokszínű személyiségének kialakulásához.

- A játékos tanulásnál a játék és tanulás szinkronban van, egységet alkot.
- A gyermek *játékigényét* veszi a *fejlesztés* alapjául.

- *A gyermekek bekapcsolása a tevékenységbe úgy, hogy a személyes cselekedtetés során részese lesz a fejlesztésnek, fejlődésnek.*
- *Tág teret nyit az ismeretszerzéshez, optimális feltételt biztosít ezek kialakulásához.*
- *Az óvónő személye – legyen partner, segítő és játszótárs.*
- *Komplexen ölelje át a játék, a nevelés minden területét, erősítse, segítse az élmények, tapasztalatok változatos begyűjtésében, feldolgozásában.*
- *Segítsen az értékek megteremtésében, a szokásrendszer kialakításában és megszilárdításában.*

2. MUNKA

**„Hogyha valóban gazdagságra törekszik a lelked,
így cselekedjél: munka után kezd újra a munkát”**

(Héziódosz)

A tevékeny élet egyik alkotóeleme a munka. A munkának sokféle lehetősége és árnyalata van az óvodában, melynek örömét az óvónő tudatos, tervszerű egészen személyre szabott gyermekismerete tesz lehetővé. A munka ebben az életkorban szervesen összefonódik a játékkal, annak indítékai is megegyeznek: ilyen az érdeklődés, a kíváncsiság, a tevékenység lehetősége, az eszköz, a műveletek vonzereje motiválja a gyermeket. Törekedjünk arra, hogy a gyermekeknek ne kényszer legyen a munka, hanem pozitív élményeken keresztül értse meg, hogy Istentől, mint szeretett lénytől kapjuk feladatainkat.

„És fogta az Úristen az embert, és elhelyezte az éden kertjében, hogy azt művelje és őrizze”

(1. MÓZ. 2,15)

A tevékenység célja:

A gyermeki munka megszerettetése a kötelességtudat és kitartás fejlesztése valamint olyan pozitív tulajdonságok kialakítása, melyek a gyermek közösségi kapcsolatát és kötelességtudatát befolyásolják.

Nevelési gyakorlatunk:

Elismerve a munkával kapcsolatban a társadalomban jelentkező kedvezőtlen tendenciákat óvodánkban tudatosan törekszünk a gyermekek körében a munka megszerettetésére, a kötelességtudat és kitartás fejlesztésére. A kisgyermek fő tevékenységformája a játék, ezért a munka jellegű tevékenységek is a játékból bontakoznak ki. Kezdetben a gyermek figyelemmel kíséri az óvónő vagy a nagyobb gyermekek tevékenységét, majd kedvet kap az utánzásra. A dicséret, amely fokozza a tevékenység utáni vágyat, egyre több feladat megoldására buzdítja a gyermeket. A munkafolyamat türelmes megmutatása és értékelése növeli a gyermek kitartását, önállóság felé törekvését, miközben hozzászokik, hogy az apró munkákat, feladatokat, szépen, pontosan, felelősségteljesen végezze.

A gyermek sokszor magától is rájön arra, hogy a többiekkel végzett tevékenységeknek, munkának hamarabb mutatkoznak az eredményei, örömei, ezért képes másokkal együtt dolgozni egy feladaton, vagy éppen az örömszerzésért elvállalni egy feladatot.

„ ... Semmi sem teszi a gyermeket boldogabbá, mint a haladás tudata, a legyőzött nehézségek felett érzett öröm, és az a munka, mely sohasem lankad, és sohasem rombol.”

(Brunszvik Teréz EML: 83. p.)

A gyermekekre figyelő óvónő tudja, hogy csak annak a tevékenységnek van nevelő hatása, amely iránt a gyermek érdeklődik, amelyhez köze van, és amelyet épp ezért odaadással, elmélyülten végez. Az a gyermek, amelyik a felnőtt segítségével látja, megtapasztalja munkája értelmét, és eredményét, tudatos emberré válik.

Munka jellegű tevékenységek

Önkiszolgálás:

Kezdetben az önkiszolgálás dominál. A beszoktatási időszak több éves tapasztalata mutatja, hogy igen önállóan, teljes kiszolgáltatásig szoktak otthon a gyermekek. Ezért arra törekszünk, hogy ezen időszakban aktívan vegyenek részt a saját magukkal kapcsolatos alapvető munkavégzési folyamatokban. Természetesen játékos formába öntve. Az óvónő adjon személyes mintát az eszközök használatához, és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez. A részfeladatokban elért eredmény olyan örömforrássá válik a kisgyermekben, ami újabb próbálkozásra inspirálja. Természetesen a gondozási teendő a felnőtt segítségével zajlanak, állandó kontroll, értékelés és buzdítás kíséretében. Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás, a testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás, rendezés. A beszokott, érzelmileg viszonylag stabilizálódott gyermeknél már jelentkezik az igény önmaga kiszolgálására: maga választ játékot, maga terít, stb. Az egyes gyermekek példája pedig vonzóvá válik a többiek számára is, vagyis beindul az önkiszolgálás mechanizmusa. Az önkiszolgáló tevékenységre fordított idő a fejlettségük növekedésével arányosan csökkenhet.

A közösség érdekében végzett munka:

Az egyik legismertebb munkaforma az óvodában a naposi munka. Alkalmazására csak a középső csoporttól kezdve kerül sor, minden középső és nagycsoportos gyermeket be kell vonni. A naposok számának meghatározása a szervezés fontos része. Figyelembe kell venni a csoport létszámát. Nagy létszámú csoportban több a tennivaló, s kevés napos foglalkoztatása esetén ritkán kerül sor a gyermekekre. Tekintetbe kell venni a gyermekek életkorát is.

Minél kisebbek, annál nehezebben tudják átfogni egy csoport összes feladatkörét. Túlságosan felduzzasztani sem szabad a létszámot, mert nehézségek adódhatnak a munka összehangoltsága területén.

Alkalomszerű munkák, és egyéni megbízatások:

A csoportszobát időszakonként át kell rendezni egyes ünnepélyes alkalomra fel kell díszíteni. A feladat megoldásában segítségünkre lehetnek a gyermekek. A munka akkor lesz nevelő hatású, ha a programot közösen beszéljük meg a gyermekekkel. Néhány részfeladatot önállóan is megoldhatnak: virágot hoznak, rajzokat készítenek, anyagot gyűjtenek az élősarok számára, stb. Könnyen hozzászoktathatjuk a gyermeket, hogy az általuk használt játékeszközöket tartsák tisztán, becsüljék meg azokat. Ha valamilyen kisebb játékeszközön kisebb hiba keletkezik, azt önállóan is képesek megjavítani. A nagycsoportosok már szívesen vállalkoznak a játékszerek lemosására, festésére, új játékszerek készítésére.

Megkérhetjük a gyermekeket arra is, hogy nekünk segítsenek. Ennek több formája lehet: apróbb tárgyakat adnak át, helyettünk segítenek az óvodásoknak, minden olyan területen, ahol erre szükség van, megoldanak számukra nehezebben, de általuk könnyen teljesíthető feladatot, pl.: kisépregetnek olyan helyen, ahová csak ők férnek be. A nagyobbakat már komolyabb feladatokkal is megbízhatjuk pl.: rájuk bízhatjuk a hó elseprését, ha nem sok havat kell eltakarítani, tavasszal a homok összeseprését, a játékszerek ki és beszállítását. Ide sorolhatjuk az élősarok gondozását, és az állatgondozást.

Az élősarok rendeltetése: a növények fejlődésének megfigyeltetése, a növénygondozással kapcsolatos, legelemibb ismeretek nyújtása, és készségek kialakítása a növénygondozási igény felébresztése.

A munka jellegű tevékenységekben segítő társunk lehet a szülő is. Bemutatjuk munkahelyüket: munkahelyük, kertjük, üzletük megismertetésével. A családok hobbijának bemutatásán túl bevonjuk a barkácsoló szülőket az eszközök javításába, készítésébe.

Az állatok gondozása, kert ápolása, sok-sok élménnyel gazdagítja gyermekeink életét, éppen úgy, mint a családok kertjében végzett munkálatok megszervezése. Minden segít feladat tudatuk felébresztésében, kitartásuk megalapozásában, mivel a teremtett dolgoknak rendszeres gondoskodásra van szükségük a fennmaradáshoz.

A fejlődés várható jellemzői:

Önkiszolgáló tevékenységek:

- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél a megfelelő evőeszközöket, szalvétát rendeltetésszerűen használják.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el.
- Részt vesznek szervezési feladatokban.
- Olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, melyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munka:

- A közösségi munkák vállalásánál megjelenik a helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.
- Felelősi munkát szívesen vállalnak, és önállóan végeznek.
- A környezet rendjére, annak megőrzésére ügyelnek.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi.

Környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában, az udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.
- Gondoskodnak az akváriumban lévő élőlényekről.
- Nem szemetelnek.
- Takarékosan bánnak a vízzel.
- Évszaknak megfelelően részt vesznek az óvoda környezetében adódó feladatokban (sepregetés, szemétgyűjtés).

3. SZOKÁSOK, HAGYOMÁNYOK, ÉRTÉKREND, A MAGATARTÁS- ÉS VISELKEDÉSKULTÚRA MEGALAPOZÁSA

"... a kialakulóban levő ember gyűlöli a hamisságot, szemben áll minden mereven strukturált intézménnyel, és intimitásra, közelségre, közösségre vágyik. Az ilyen ember kész arra, hogy új és viszonylagos erkölcsi és etikai elvek szerint éljen, nyitott saját és mások érzései iránt, spontán, és kész arra, hogy eszméit átültesse a valóságra."

(Rogers 1972.)

A pozitív irányú szokások alakítása, formálása, gyakorlása a 3-7 éves gyermek életében meghatározó további magatartásmódjának alakulásában.

Fontosnak tartjuk az egyházi és egyetemes kultúra értékeinek, a helyi környezet hagyományainak, valódi viszonyoknak, az én-élmények megélését, helyzetek, cselekvés közben komplex módon.

E komplex tevékenység pozitívan befolyásolja az óvodás gyermek Istenhez való viszonyát, társas fejlődését, kreativitását, kommunikációs és metakommunikációs készségét, iskolaérettségét.

Cél:

- Kerüljék a csúfolódást, irigységet, verekedést. Emberi kapcsolatokban a szeretet, a bizalom, a türelem, az igazságosság domináljon.
- Szeressék, tiszteljék egymást, szüleiket, a felnőtteket.
- Helyesen értékeljék egymás jól végzett munkáját, elismerhető és elítélendő magatartását.
- Magatartásukban domináns szerepet játsszon az egyeneslelkűség, őszinteség, szolgálatkészség, Krisztusi alázatosság, segítőkészség, béketűrés, megbocsátó készség elfogadás, tapintatosság, önzetlenség.
- Vigyázzanak maguk és társaik testi épségére, környezetükben lévő berendezési, használati és játéktárgyaira.
- Becsüljék a felnőttek fáradságos munkáját.
- Segítségadás, az öregek és betegek, elesettek felé.

Feladat:

A később kialakuló erkölcsi fogalmak megalapozása érdekében személyes példaadással, az erkölcsi érzelmek alakításával párhuzamosan törekedni kell a tudatosításra, az erkölcsi képzetek, ítéletek tartalmi fejlesztésére.

A tudatosság megkönnyíti a szokások kialakulását, kialakítását, a szabályokhoz való alkalmazkodást, a magatartásmódok azonosságát, szükségességét és maga is mozgósítja a megvalósításra akaraterejét, a szokások kialakulásának ideje megrövidül és mélyebben, tartósabban rögződik be. Csak érzelmek alapján nem lehet elérni az erkölcsi cselekvés tartósságát, biztonságát. Szokásaink értelmével is tisztában kell lenni! Ezért óvodás korban az erkölcsi érzelmek alakításával párhuzamosan történik a tudatosítás.

Fontos:

- a barátságos, nyugodt óvodai légkör megteremtése, biztosítása,
- az egyházak, a család-óvoda folyamatos együttnevelő tevékenysége,
- a megfelelő pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazása,
- tevékenységekhez kapcsolódó szokásrendszer kialakítása.

A nevelési folyamat jellemzői

a/ Barátságos, nyugodt óvodai légkör megteremtésével, biztosításával, a gyermekek nemcsak jól, de védettnek is érezhetik magukat. A nap minden percében tapasztalhatják, hogy nem maradnak magukra, hogy van mellettük valaki, akitől szükség esetén támogatást, segítséget kapnak.

Ez a valaki nemcsak a szülő vagy óvónő, hanem Isten is, aki mindig mindenütt jelen van és végtelen szeretetével, gondoskodásával átölel minket.

A védettség és biztonságérzet vágya mellett a kisgyerekeknek hihetetlen szeretetigényük van, szükségük van arra, hogy folyamatosan érezzék: elfogadják, szeretik olyannak, amilyen.

Az egocentrizmus, énközpontúság háttérbe szorításához sok tapasztalatra van szüksége, hisz a gyermek csak apránként, fokozatosan tanulja meg, hogyan kell önmagát megértetnie.

Eközben fejlődik az a képessége, hogy másokat is megértsen és így jut el az emberi érintkezés mindenkit kielégítő és tartalmas formáihoz.

Ha mi, felnőttek minden esetben igyekszünk szeretetünkről, gondoskodásunkról, védelmünkről, türelmünkről, segítőkészségünkről meggyőzni a gyermeket, megfelelő módszerekkel és eszközökkel gyakoroljuk is a pozitív magatartási formákat, akkor a gyermekek óvodáskor végére gazdagabbak lesznek érzelmileg és tudásbélileg is, kedvesebbek, előzékenyebbek, udvariasabbak, figyelmesebbek, tisztelettudóbbak, illemtudóbbak lesznek játék - munka – tevékenységek során, valamint a különböző élethelyzetekben is.

b/ Az egyházak-család-óvoda folyamatos együttnevelő tevékenysége

Az egyházi felekezet lekipásztorai a család és óvoda együttműködve, egymás munkáját segítve képes a ma óvodásait úgy nevelni, hogy testben, lélekben egészséges, kiegyensúlyozott, edzett, munkabíró felnőttek válhassanak belőlük.

Már óvodába lépést megelőzően a családdal együttműködve, tervszerűen és tudatosan formáljuk a gyermeki jellemet és alakítjuk a magatartási szokásokat (családlátogatások).

Feladatunk: a család, a szülők szemléletének formálása, pedagógiai kultúrájának fejlesztése, a helyes, okos szülői magatartásra nevelés, a vallásos szellemű nevelés fontosságának megláttatása.

Jellemezze a családdal való kapcsolattartást: rendszeresség, az önkéntesség, a kölcsönös tájékoztatás, a kölcsönös bizalom és a családhoz igazított segítségnyújtás, támogatás.

A szülőkkel való együttműködési formák fokozatos erősítésének, mélyítésének a közös programok, események szervezésének hatására minden szülő eljuthat arra a felismerésre, hogy gyermeke a kívánt magatartás és viselkedéskultúra milyen szintjén áll (nyílt napok, szülői értekezlet, közös vetélkedő, kirándulások).

A gyermekek nevelésével kapcsolatos pedagógiai cikkek, újságok, könyvek terjesztésével és kölcsönzésével segítjük a szülők nevelőmunkáját.

c/ Megfelelő pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazása

A pozitív emberi tulajdonságokat, magatartási formák rögződését imádságokkal, énekekkel, bibliai történetekkel, dramatikus játékokkal, bábozással gyakorolhatjuk.

Imáink, egyházi énekeink, bibliai történetek rávezetik a gyerekeket a jóságra, szeretetre, a helyes viselkedésre (rávezeti őket) a hitük megalapozására. Megismerik Isten hatalmát és Jézus jóságát.

Dramatikus játékok során megtanulnak a csoporthoz, társaikhoz is jobban alkalmazkodni. Könnyebben tudnak kontaktust, kapcsolatot teremteni. Rájönnek a szabályok betartásának fontosságára. Fokozatosan ismerik fel a külső jellemvonások után a belső értékeket.

Minden esetben szem előtt kell tartanunk a pozitív elfogadás szükségletét. Mindenkire jellemző, leginkább a gyermek szeretne megfelelni a felnőtt elvárásainak. Meg akar felelni a környezet elvárásainak és ez olyan erős, hogy elhiszi amit róla mondanak. Ezzel fog azonosulni.

A gyermek csak azt tudja, amit hall magáról. Észre sem veszi azokat az ingereket, ami megváltoztatná az én-képet.

Ha nem kap elég sok megerősítést, nem lesz elég önbizalma sem. A pozitív példák kiemelésével, gyakorlásával érhetjük el azt a viselkedési formát, amelyben a gyermek megérzi, hogy mikor árasztott szeretetet vagy sértést.

Tevékenységekhez kapcsolódó szokásrendszer kialakítása

A jellemformálás az egésznap folyamán, a gyermekek minden tevékenységének szem előtt tartásával, az erkölcsi értékek ismeretével, tudatosításával, gyakorlásával válnak a gyermekek belső igényévé, melyeket a későbbiek folyamán bármilyen helyzetben megtartanak.

Óvodában az életkori sajátosságok, ezen belül az egyéni fejlettségi szint figyelembevételével indirekt irányítású komplex tevékenységek szervezésével számtalan közvetlen tapasztalat forrását idézhetjük elő, biztosíthatjuk a gyermekek számára.

A felnőttek példamutatása nyomán az imádkozások (napi imák, templomi imák) alatt az elcsendesedés, fejlehtajtás, a kéz összetétel gyakorlása a felekezet szerinti köszönési formulák helyes elsajátítása. Tisztelet és illemtudó magatartás kialakítása a hitgyakorlás során.

A csoportban lévő felnőttek és gyermekek tiszteletére nevelés egymás köszöntésével, megismerésével, bemutatkozással.

Váljon a gyermekek belső igényévé a saját maguk és ruhadarabjaik rendbetartása, megjelenésük minden esetben legyen esztétikus.

Igényeljék az esztétikus terítéket, kultúráltan étkezzenek.

Séták, kirándulások, sportprogramok szervezésének célja és feladata az, hogy olyan szokásokat, szokásrendszereket, viselkedési formákat alakítsunk ki, amelyek meghatározóak a teremtett és ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában.

Sétákon ismerkednek a gyerekek a közvetlen környezetükkel. Olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek életkoruknak megfelelő, a biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek. Megfigyelik és gyakorolják a közlekedés helyes szabályait, melyeket nemcsak illik, hanem kötelező betartani.

Kirándulásokon tágabb környezetükkel ismerkednek, gyakran szülői kísérettel, így nemcsak a gyerekek, hanem a szülők szemléletmódját is alakíthatjuk.

A sport hatására a gyerekekben olyan fontos személyiségjegyek alakulnak ki és erősödnek meg, mint a bátorság, fegyelmezettség, kitartás.

A közösségi élet alakulásához is fontos tulajdonságokat jelent: például egymás segítése, együttműködés.

Az óvoda mindennapi életében kiemelkedő események az ünnepek és a hagyományok. Az óvodáskorú gyermek időérzéke fejletlen, így a felnőtteknek kell jelezni számára az ünnep közeledtét. Mindannyian tudjuk, hogy a gyermekek mennyire várják az ünnepeket (például: Mikulás, Karácsony ... stb.), ilyenkor valami csodálatos fog történni, valami felemelő, valami magasztos, valami jó. Érzelmileg nagyon közel állnak az ünnepekhez, hiszen ilyenkor kapnak, ugyanakkor adnak is valamit. Gyakorolják az adás-kapás örömét. Az ünnepet a tevékeny várakozás előzi meg (teremdíszítés, ajándékkészítés). Az ajándékozással annak kapcsolaterősítő hatásával, az egymás iránti figyelmességgel a szeretetünket fejezhetjük ki.

Az ünnepség napján mindannyian az alkalomhoz illő ruhába öltözünk, ezzel is kifejezve egymás iránti tiszteletünket.

A várakozás csúcspontja maga az ünnepi együttlét.

A gyermeki élet hagyományos ünnepei:

- születésnapok, Mikulás, Advent, Karácsony, farsang, Balázs-áldás, Húsvét, Pünkösöd, anyák napja, évzáró, a természet ünnepei.

Megemlékezések: az óvoda névadójának ünnepe, március 15.

Az óvodás korú gyermekek magatartásának formálása közösségi beállítódásának kialakítása több éves folyamat. Óvodába lépéskor igen szembetűnőek az eltérések, de ha ezt időben felismerjük, odafigyelünk rá, a gyermek egyéni képességeinek megfelelő módszerekkel, eszközökkel formáljuk, alakítjuk, akkor iskoláskor kezdetére belső késztetésből eredő, kötelességtudó, saját és mások magatartását értékelni tudó gyermekeket engedhetünk iskolába.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Az eddig kialakult szokások, váljanak a gyermekek igényévé, közös tevékenységekben aktívan vegyenek részt.
- Fogadják el az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- Legyenek gazdagabbak érzelmileg, és tudásban is, kedvesebbek, előzékenyebbek, udvariasabbak, figyelmesebbek, tiszteletudóbbak, illemtudóbbak, játék, munka, tevékenységek során, valamint a különböző élethelyzetekben is.
- Tisztelettel viselkedjenek a felnőttekkel, szüleikkel, óvoda dolgozóival, egymással, vigyázzanak munkájuk eredményeire.
- Ismerjék fel és illemtudóan viselkedjenek a nevelést segítő külsős személyekkel szemben. (atyák, hitoktatók).
- Ébredessen bennük a közösségi öntudat, örüljenek a közösen elért sikereknek.
- Legyenek kötelességtudóak, saját, és mások magatartását értékelni tudóak.
- Válgják szokásukká az igazmondás, és az igazságosság.
- Vigyázzanak az óvoda külső és belső berendezési tárgyaira, és használati eszközeire.
- Vigyázzanak maguk, és társaik testi épségére.
- Az óvoda hagyományainak kialakításában, ápolásában aktívan vegyenek részt.
- Ismerjék fel és várják az ünnepeket. Azok megszervezésében és előkészítésében aktívan vegyenek részt.
- Igyekezzenek társaiknak, felnőtteknek, szüleiknek, örömet szerezni, figyelmességgel, szeretetük kifejezésével.
- Válgjon belső igényükké a napi imádkozás, és az ehhez kapcsolódó magatartási formák: kézösszetevés, lehajtott fej, elcsendesedés.
- Tudjanak saját felekezetük szerint köszönni. Ismerjék a többi felekezet szerinti köszönési formákat.
- Legyenek jártasak az óvodában feldolgozott bibliai történetek ismeretében.

VI. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

1.a) A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

**„Én alkottam a földet és én teremtettem rá embert.
Az én kezem feszítette ki az eget, minden serege
az én parancsomra állt elő”**

(Ézs. 45,12)

A gyermek életében az ismerkedés a teremtett világgal, benne az emberekkel, mint pozitív érzélemmel átszótt tevékenység jelenik meg.

Környezetük megismerése a gyermekek érzelmi életére is nagy hatással van.

A környezet iránti szeretet úgy tudjuk megalapozni, ha együtt fedezzük fel annak szépségeit, értékeit.

Törekszünk annak a bibliai szemléletnek az átadására, mely szerint:

- Isten szeretete hozta létre ezt a világot és benne az embert!

A csupán anyagi világot nem lehet szeretni. A szeretet mindig személyes kapcsolatot jelent.

Alapvetően más a viszonyuk a természethez, ha tudjuk, hogy a Teremtő Isten műve. Ebből a szemléletről fakad egy olyan viszonyulás az élővilághoz, amelyben a gyermek érzelmi alapokon állva szereti, védi, barátságosnak tartja környezetét.

Cél:

- A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, (érzelmi, testi, értelmi) harmonikus fejlesztése.
- A valóság felfedezése (vagy a teremtett világ felfedezése) során pozitív érzelmi viszony, a természet értékei, szépségei és problémái iránt fogékony, nyitott személyiség kialakítása.
- A gyermek életkorának megfelelő eligazodás az őt körülvevő világban.
- Tanulják meg, hogyan élhetünk Földünk értékeit védve, hogyan becsülhetjük meg az Istentől kapott életet, a sajátunkét, másokét, az állatokét, és a növényekét is.
- A gyermekek környezettudatos viselkedésének megalapozása.

Feladat:

- A közvetlen érzelmi kapcsolat megteremtése a gyermek és szűkebb-tágabb környezete között.
- A környezet megismerése során a teremtett világ, benne a növény és állatvilág szeretetére és védelmére nevelés.
- Életkori sajátosságoknak megfelelően a természet megtapasztalt védelmén keresztül ismerje meg a gyermek az őt segítő szülők, óvodapedagógusok, egyházi emberek, szülőföld, haza, hazaszeretetét, a népi, helyi, családi hagyományokat, melyben szent a föld, kincs a természet és állatvilág, a nép szívéből fakadó szokásrend, a kezéből kikerült tárgyi érték, s szent az a szellemi, lelki ajándék, amelyekért naponként hálát ad.
- A napi életet átható tudatos megmutatás, észrevéttetés, láttatás megalapozza a gyermek természet iránti szeretetét, tisztaságának, szépségeinek védelmét, a Teremtő munkájába való bekapcsolódást.
- A környezet formai mennyiségi, nagysági, térbeli és számossági volta a gyermeket gondolkodás felé hajtja. Megfigyelésekkel és tapasztalatok egész láncolatával alakítsuk ki ítélőképességét, tér-, sík és mennyiségismeretét.
- Megtanítjuk őket a helyes energiafelhasználásra, a szelektív hulladékgyűjtésre, környezet és madárvédelemre.

A nevelési folyamat jellemzői:

Feltételrendszer

Hely:

- A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátosság. Az óvodapedagógus feladata a különböző típusú helyzetteremtés és fejlesztő környezet biztosítása.
- Egy-egy gyerek otthonában való meglátogatása során lehetőség nyílik a kerti növények fejlődésének megfigyelésére, kerti munkák figyelemmel kísérésére, és a ház körül élő állatok, az ellátásukhoz, gondozásukhoz szükséges munkálatok megfigyelésére, esetleg segítség nyújtásra is.
- Lakóhelyünk sajátossága, hogy a természeti környezetünkben többféle élőhely (rét, nádas, tó, vár és azt körülvevő mocsárvilág, DATE kutatóintézet, lovas iskola) megtalálható.

- Távolabbra szervezett kirándulások során kapcsolatba kerülünk más földrajzi adottságú területekkel (pl. hegyvidék, folyó, erdő,) ismerkedünk azok élővilágával, jellegzetességeivel.
- Az egész évben bővülő, változó élősarok lehetőséget biztosít a csoportszobában is a folyamatos megfigyeléshez és kísérletekhez.
- A mindennapok során a játékidőbe beépítve végezzük óvodán belüli megfigyelésünket, kísérleteinket.
- A város környéki illetve városi túrákra, az aktuálisnak megfelelően kerül sor.
- A távolabbi kirándulásokat évente egy-két alkalommal tervezzük.
- Minden évszakban megfigyeljük a vár környéki fákat, bokrokat, a természet változásait.
- Az év folyamán megemlékezünk az ünnepekről (mikulás, advent, karácsony, farsang) neves napokról (október 5. állatok világnapja, március 22. víz napja, április 22. föld napja, május 28. madarak és fák napja), mely Isten teremtett világára emlékeztet, melyért hálával tartozunk.
- Részt veszünk egyházi alkalmakon (Balázs áldás, hamvazkodás) ahol közvetlenül is megismerkedünk a templommal, a mise kellékeivel, a harangokkal és a helyes viselkedéskultúrával.

Tárgyi feltételek:

- Gyalogtúrákhoz szükséges felszerelés (megfelelő öltözet, hátizsák, kulacs, amiről a szülők gondoskodnak), megfigyelést, vizsgálódást segítő eszközök, (távcső, nagyító).
- Megfigyelések, kísérletek, élmények megörökítéséhez fényképezőgép, magnó.
- Természetismereti könyvek az ismeretek sokoldalú megközelítéséhez, rögzítéséhez.
- Csoportszobai élősarok (csíráztató üvegtálak, öntözőkanna, gyűjtőedények, cserepek, kosarak).
- Szelektív hulladékgyűjtő kihelyezése (anyagilag lehetőségtől és a Városi vezetéstől függően).

Személyi feltételek:

- A témával kiemelten foglalkozók szemléletmódja, természeti és társadalmi környezethez való viszonyulása pozitív példaként áll az általuk nevelt gyermekközösség, szülők, kollégák előtt.
- A katolikus óvodapedagógus különös gonddal tervezi és szervezi a gyermek és szülő természet felé irányítását. Tudja, hogy egy természeti jelenség közös megtekintése vonz a még ismeretlen - a titok keresésének, és felfedezésének irányába. Felfedeztetni az ember ember utáni, - azt az összetartozási vágyat, melyet teremtője ajándékozott neki.
- Az óvodapedagógus felelősséget vállal Isten nekünk ajándékozott világáért, melybe beleszülettünk ez által részei lettünk. Ezért nem mindegy, hogy milyennek látjuk és milyenné formáljuk.

Családi háttér:

- A természetvédelmi neveléshez kapcsolódó programok megvalósításához szükséges egy olyan családi háttér, amely fel tudja mérni milyen nagy szükség van a gyermekek ezirányú nevelésére is, amely helyet biztosít egy-egy kerti, vagy udvari megfigyeléshez, szívesen veszi a gyermek segítségét, lehetőséget ad a tapasztalásra. Példát nyújt az energia hasznos felhasználására, a hulladékgyűjtésben és a környezetvédelemben.
- Támogatja, és részt is vesz egy-egy kiránduláson.

A nevelési folyamat jellemzői:

A gyermek miután felfedezi saját testét, felismeri az Énje lehetőségeit és korlátait, érdeklődése áttevődik a külvilágra is. Egyre bátrabban és magabiztosabban távolodik el a szeretett személytől, kíváncsiságának hajtóerejével fordul a környezet felé, amely ontja számára a felfedezés és megismerés mélyebb tapasztalatainak lehetőségét.

Témaválasztásnál figyelembe vesszük a lakóhely és a környezet sajátosságait.

Az óvoda által szervezett környezet felfedezésére irányuló séták, természetjárások mind-mind lehetőségek a gyermek értelmi, erkölcsi, esztétikai fejlesztésére. A tervezett ismeretanyag megtapasztalása mellett számos olyan jelenségre figyel fel a gyermek, amely őt belülről motiválja a megismerési vágy felé. Ezek fontos mozzanatok az óvodapedagógus számára, mert mélyebb gyermekismeretre tesznek szert további óvó-nevelő munkájához.

A természeti világban mindig jelen van az ember, az emberi munka, az ember óvó-védő lelkesége, mely pozitív érzelmeket támaszt, s benne ott vannak az emberi alkotások: az útjelzők, a korlátok, a kilátók, a pihenést és védelmet biztosító házikók, melyek növelik a gyermek biztonságérzetét. Ezek mind szimbólumai is egyben a keresztény embernek, így rajta keresztül a gyermeknek is.

Nevelőmunkánk során az elsődlegesen alkalmazott pedagógiai módszer a megfigyelés. A növényeket, állatokat amelyeket lehet, eredeti élőhelyükön vizsgáljuk, felfedeztetjük környezetével való kapcsolatát (táplálékforrás, szaporodás feltételei). Fontos, hogy a pedagógusok előzetesen tájékozódjanak egy-egy területről, így tudatosan irányíthatjuk rá a gyermekek figyelmét az élőlényekre, környezeti jellemzőkre.

A megfigyelés soha nem lehet öncélú. A gyermek minél több érzékszervével vegyen részt a cselekvésben, az így szerzett ismeretei alaposak, sokrétűek.

A megfigyelések sokaságát természetesen minden esetben magyarázat, beszélgetés kíséri. Az élőlények viselkedését, szokásait meghatározó természeti jelenségek, ok-okozati összefüggések megértését egyszerű kísérletek elvégzésével segíthetjük. A megfigyelések terét fokozatosan tágítjuk, de természetesen vizsgálódásainkat a folyamatosság is jellemzi.

Az első élmények, tapasztalatok megszerzésére alkalmas az óvoda udvara és közvetlen környezete, majd a közeli családi házak udvara, kertje.

Rendszeres városkörnyéki túráinkon az erdő, a rét, a nádas, a tópart életközösségeit ismerhetik meg a gyerekek. Megtanulják, gyakorolják a természetben való magatartás, viselkedés helyes formáit, a természetjárás alapvető szokásait és megtapasztalhatják Isten nagyságát a Teremtett világ szépségein, csodálatán keresztül.

Más földrajzi adottságú területeken a mi lakóhelyünk környékére nem jellemző állat- és növényfajokat, kőzeteket stb. fedezhetnek fel. Ezek a kirándulások szülőkkel együtt történnek, így az ismeretek a gyermekhez nem csak az óvodapedagógus, hanem Isten után legfontosabb személy, a szülő által megerősítve jutnak el.

Megfigyeléseink, ismeretszerzésünk nem korlátozódnak kizárólag a természet élőlényeire, jelenségeire. Megismerkedésünk a helyi hagyományokkal is.

Játékos tevékenységek közben megismerik a gyermekek társadalmi környezetüket is. Alkalmot nyílik az óvoda épületének, udvarának, dolgozóinak megismerésére, különböző funkciójú épületek, a közlekedés, a lakóhely nevezetességeinek megfigyelésére.

Társaival és a felnőttekkel való együttműködés során kialakulnak kapcsolataik, elsajátítják a közösségi élet erkölcsi-magatartási szokásait. A derűs légkör, az együttjátás pozitív töltést ad a közösségnek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Érzelmileg

- Egy-egy új felfedezés töltse el örömmel a gyermekeket, tevékenység közben fejlődjen akaratauk, kitartásuk, feladattudatuk.
- Társaival, felnőttekkel való együttműködése fejlesszen érzelmeiket: figyeljen oda a másokra, nyújtson segítséget, vállaljanak felelősséget egymásért. Gyakorolják és tapasztalják a Krisztusi szeretetet.
- Tudják, hogy Istennek köszönhetjük embertársainkat és a minket körülvevő természeti és tárgyi környezetet. Neki tartozunk felelősséggel mindazért, amit a világban teszünk.

Értelmileg

- Érzékelése, észlelése differenciálódjon - megfigyelések közben látás, hallás, tapintás útján szerezzen tapasztalatot,
- vegye észre az azonosságokat, különbözőségeket - analizáljon, szintetizáljon, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá - fejlődjen gondolkodása, emlékezete, képzelete,
- szókincse bővüljön, kifejezése váljon színessé.
- Tudja saját személyes adatait (név, születési idő, lakcím, szülők neve).
- Tudjon különbséget tenni az évszakok között.
- Ismerje a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- A gyermekek sajátítsák el azokat a készségeket, jártasságokat, melyek környezettudatos szemléletmód kialakításához vezetnek.

Testileg

- erősödjön, nőjön a teherbíró képessége,
- a túrák fejlesszék a gyermek izomzatát, mozgása váljon összerendezettebbé,
- a természetben végzett mozgásos játékokban fejlődjenek a gyermek testi képességei: erő, ügyesség, állóképesség,
- a manipuláció fejlessze a finommozgást,
- az egészséges öltözködés, táplálkozás járuljon hozzá az egészséges életmód kialakításához.

2.b) A KÜLSŐ VILÁG MENNYISÉGI ÉS FORMAI MEGISMERÉSE MATEMATIKAI FEJLESZTÉS

„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait.

Ő azt hiszi: csak játszik.

De mi már tudjuk, mire megy a játék.

**Arra, hogy e világban, otthonosan mozgó, eleven eszű és
tevékeny ember váljék belőle.”**

(Varga Domokos)

A környezetünk mennyiségi és formai megismerése a tanulási folyamat szerves része, emellett azonban hangsúlyozzuk a matematikai nevelés önállóságát. Fontosnak tartjuk, hogy kisgyermek korban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket, a spontán szerzett tapasztalatokat, ismereteket időben kövesse a tervszerű és tudatos óvodai nevelés a gyerekek egyéni fejlődését biztosító módszerekkel. Már az óvodába kerüléskor is rendelkeznek a gyerekek matematikai ismeretekkel, találkoznak matematikai fogalmakkal, összefüggésekkel. Az óvodapedagógus feladata az, hogy figyelje a gyerekeket, ismerje érdeklődésüket, képességeiket, előkészítse és megtervezze a következő időszak egyéni és csoportra szabott tevékenységét.

Cél:

A gyermekeket körülvevő teremtett világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggések megtapasztalása, felfedezése olyan módszerekkel, amelyek igazodnak a gyermekek életkori sajátosságaihoz: mozgásra, játékra, cselekvésre, érzékszervi megtapasztalásra épülnek.

Feladat:

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése.
- Az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése.
- Pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásakor.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

A nevelési folyamat jellemzői:

A matematikai fogalmakkal és összefüggésekkel a mindennapi életben találkozhatnak a gyerekek. Az őket körülvevő, környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. A tevékenységek végzése a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol a természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése, matematikai ismeretek nyújtása és összefüggések megláttatása.

Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés – tapasztalás, megértés, problémaalátás, megoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játékban és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan helyzetek, melyek alkalmasak matematikai ismeretek közlésére, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és felhasználására. A spontán adódó helyzetek kihasználása mellett az óvónő feladata olyan szituációk, problémahelyzetek teremtése, amely felkelti a gyermekek érdeklődését, matematikai tapasztalatok és ismeretek szerzésére.

Problémahelyzetet kell teremteni, mert ez aktivizálja a gyermeket leginkább a logikus gondolkodásra. Hagyni kell saját logikája szerint gondolkodni, ha a kínálgzó lehetőségek közül nem fedezi fel mindegyiket, több oldalról kell megközelíteni, „rávezetni”, de a gyermeknek maradjon meg a felfedezés öröme.

Feltételrendszer:

Személyi feltételek.

- Az óvodapedagógusok szaktudásának színvonala, matematika szeretete és értéke, szerkesztő és szervezőkészsége, mely a matematikai nevelés alapja.
- A csoportot alkotó gyermekek tudásának, tanulási képességeinek, valamint az egyéni fejlődésüket segítő és gátló tények, körülmények ismerete.
- Óvodapedagógusi empátia, türelem, játékosság, amely biztosítja a gyermekek önkibontakozását, cselekvési lehetőségét, aktív, érdeklődő motivált állapotát.
- Nyugodt légkör, amelynek alapja a csoport élő szokásrendszere, melyben lehetséges egymás türelmes segítése gyermek – felnőtt és gyermek – gyermek kapcsolatában.

Tárgyi feltételek.

- Megfelelő hely, idő, eszköz, cselekvési lehetőség, belső késztetésű tevékenység és tapasztalás.
- Megfelelő hely: csoportszoba, udvar, séták – gyűjtőmunkák helyszínei egyaránt alkalmasak tapasztalatszerzés, megfigyelés, és egyéb megismerő funkciók gyakorlására.
- A spontán szerezhető ismeretek, tapasztalatok nem köthetők pontosan megjelölt időhöz, ám a tervszerű kötetlen tevékenység jelölt.
- Eszközként használható a matematikai segédeszközök mellett az óvodapedagógusok által készített, vagy egyéb játékeszközök, gyűjtött tárgyak, termékek, stb.

A matematikai nevelés tartalma:

1. Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések. Halmazképzések.
2. A számfogalom előkészítése, alapozása.
3. Tapasztalatok a geometria köréből.
4. téri tájékozódás.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Értelmileg

- Matematikai helyzetekről, problémákról megfogalmazzák gondolataikat, megítélik a tapasztalatok alapján állítások igazságát, hamisságát.
- Jól ismert tulajdonságok szerint (szín, alak, helyzet, számosság) válogatnak, sorba rendeznek, kiegészítenek. Saját válogatást végeznek, összehasonlításokat tesznek. Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos összehasonlítást kifejező szavakat. (több, hosszabb).
- Részt tudnak venni mérésekben, összemérésekben, alkalmi egységekkel, illetve halmazok esetén is párosítással.
- Képesek tárgyakat számlálni, különböző elemekből bontással többet, kevesebbet, ugyanannyit előállítani.
- Geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szét tudnak válogatni, egyszerű tulajdonságaikat megnevezni.

- Tájékozódnak a térben: jobbra – balra, értik és követni tudják az irányokat, illetve a helyeket jelölő névutókat.
- Logikus gondolkodásuk, logikai következtetések életkoruknak megfelelő.
- Van tapasztalatuk a tükörképről, szimmetriáról.

Érzelmileg

- A gyermekek természetes megnyilvánulásaira, teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések fejlesztik önismeretét.
- Ennek eredményeként vállalkozik újabb helyzet – problémamegoldásokra (autonómia törekvések).
- Hatékonyak, kompetensnek érzik magukat, így önértékelésük és önérvényesítésük szociálisan elfogadható módon, pozitív teljesítményekben és viselkedésben nyilvánul meg, fejlődik ki.

3. ÉNEK- ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK

Ének, zene, énekes játék, néptánc
"Csak énekelj, mert az ének jó dolog,
Csak énekelj, mert az ének víg dolog,
Csak énekelj, mert az énekben szív dobog."

(Bárdos Lajos)

A zenei nevelés a művészeti nevelés része, amely a gyermek szép iránti fogékonyságát, zenei képességnek fejlesztését elsősorban érzelmi alapon kívánja kibontakoztatni.

"Ha nem ültetjük el a zene szép magvát a legzsengőbb korban, később hiába próbálkozunk vele: ellepte a lelkeket a gyom. Van-e szebb hivatás, mint új kertbe az első jó magot vetni?" *(Kodály)*

Az ének azáltal kap különleges jelentőséget, hogy jelen van a keresztyény ember egész életében. Az ének a hívő ember számára lelki igény. Az ének tanítás ennek a lelki igénynek az élesztése is. Az igazi ének egyúttal imádság is. Istent magasztalja az ének szövege, a zene, a dallam is. A jól válogatott énekből álló ének kincs, önmagában is hitvallás. A kedves ének napközben is visszatérő imádság lesz, felnőtt korban pedig lelki erőt adó forrás.

Az ének-zenei tevékenységben a játék, a játékosság, az öröm hangsúlyozása nagyon fontos. A zene sajátos, átéléses módon hat: a hangsúly, hangmagasság, hangszín, tempó és a ritmus együttesével. Ezek fizikai ingerek, amelyekre az ember belső lelki viszonyulásával, érzelemmel reagál. A gyermek számára a dal előadásmódja sokszor nagyobb művészi élményt jelent, mint a szöveg, amit nem is ért mindig pontosan.

A "kiénekelte" gondolatok sokszor adnak információt a belső érzelmekről, amelyeket szavakban nehéz megosztani, ugyanakkor segítik újra átélni a pozitív vagy negatív élményeket.

Cél:

- az énekes tevékenységgel a lelki igénynek az élesztése, mely lelki erőt adó forrássá váljon felnőttkorban,
- a gyermekeket énekes játékokkal, dalokkal, mondókákkal zeneileg fogékonnyá tesszük, és zenei intelligenciájuk alakításával továbbfejlődésüket megalapozzuk,
- Kodály Zoltán az óvodáskorú gyermekek iránt érzett tisztelete és megbecsülése, hite a zenei fogékonyságukban és abban, hogy ez a kor meghatározó, és lehetőséget adó a további zenei fejlődésre, zenei nyitottságra. Ez minket is arra kötelez, hogy a mindennapi munkánkban nyugodt, ösztönző, vidám énekes légkört teremtsünk,
- a gyermeki alkotókedv, fantázia, önkifejezés fejlesztése. A komplex művészeti nevelés szemléletébe a gyermeki alkotás éppúgy beletartozik, mint az érdeklődő befogadás,
- a gyermekek ismerjék meg a magyar népi játékkincs alkotásait és szeressék meg a népzene és néptáncot.

Feladatok:

- az éneklés örömét megismertetni velük, megajándékozni őket a lelki énekek embert formáló szépségével,
- ezeknek az énekeknek szövege művészeti szinten "anyanyelven" szólaljon meg, úgy a dallam is "zenei anyanyelvükön",
- a zene megszerettetése, a közös éneklés iránti igény felébresztése, örömeinek átélése,
- a gyermek zenei alkotókedvének tudatos formálása, életkorának megfelelő mozgáskultúra kialakítása, egyszerű mozgáselemek - táncmozdulatok – elsajátítása,
- zenei képességek fejlesztése során a zene technikai és formai elemeinek elsajátítása a játék számtalan formájával,
- lehetőség biztosítása a spontán énekes megnyilvánulásokra, a környezetből leszűrt élmények kivetítésére,
- az együttes játék örömével az érzelmi beállítódás fokának - szorongás, visszahúzódás - irányítása, rosszkedv feloldása, vagy a kellemes érzelmek fokozása,
- a jó példa erejével a megszerzett ismeretek átalakítása, és újszerű alkalmazása a szövegben, dallamban, új játékban.

A nevelési folyamat jellemzői

A gyermekjátékok világában az ismeretközlés formája a közös játék. A kívülről szemlélés és bekapcsolódás után a teljes elsajátítás az együttjátszás alatt megy végbe. A játékban való személyes részvétel folytán sajátítja el a gyermek a dalt, a szöveget, a mozgást és a játék szabályait, a részleteket egybefoglalva.

Katolikus óvodánk a haza ősi kultúrájából ajándékozta meg a 3-7 éves gyermekeket és a bőség kosarából merít, amikor a zenei anyanyelv kincseit mutatja fel, hogy megszólítson, vonzzon és egészen hatalmába kerítsen. **"Az éneklés a hit után az Isten legcsodálatosabb ajándéka."** (Luther M.)

Az anya szívverésén növekvő magzat, majd az anya-apa ringató, ölbeli játékok, csucsujgató mozdulatai belenőnek a gyermek érzelmvilágába. Már az egészen csöpp gyermek is ráérez a dal ritmusára, hangmozgásának változására, annak érzelmi tónusára. Tudatosan használjuk a népeink, és más népek /multikulturális/, valamint a korabeli és kortárművészek által hagyományozott kincseket, a gyermeki lélekhez közel álló cselekményes: természetéről, állatokról, virágokról, emberekről stb. szóló énekeket, melyek szabadon engedik a gyermeki fantáziát és érzelmi szárnyalást.

Gyerekeinknek szükségesek olyan lelki énekek, melyek könnyen érthetőek, vonzóak, s mintegy "előszobái" a hagyományos énekeinknek. Különösen jól használjuk azokat, amelyek egy-egy bibliai történetet mondanak el, s amelyek egyúttal a történetből levonják a gyermekekre vonatkoztatott hitbeli tanulságot is. A szöveg is "anyanyelvükön" szólaljon meg, ugyanúgy a dallam is "zenei anyanyelvükön".

A népzenei alapmotívumokon felépülő dallam tetszetős, könnyen elsajátítható. Ezeket 2-3 hallás után már éneklük is a gyerekek.

Szempontra az is e téren, hogy szükséges az ökumenikus kitekintés a gyerek összetétel miatt. A gyermekénekek általában kapcsolatba hozhatók valamilyen szimbolikus formával, így könnyen emlékeztetessé tehetjük a szöveget.

Az ének a szív külső hangja, amelyben ott van a bánat, az öröm, az alkotó vagy éppen játékos kedv, amely a közösség szeretetén gyógyulhat, vagy serkenti a társas együttlét öröme felé.

A felnőtt-gyermek vagy gyermekek jókedvű közös éneklése az érzelmek stabilitását eredményezi.

A gyermek érzi, hogy gondolatait tiszteletben tartjuk, bátran kezdeményez, játékot szervez, önállóan vállal szerepet, új játékformát talál ki, a közösen alkotott szabályokat tiszteletben tartja.

Megtanulja feloldani a véletlen okozta feszültséget (szerepek elosztása kiszámolókkal). A játék, a mozgás sokszori ismétlése lehetőséget ad, hogy mindenki vállalhasson szerepet. Énekekben, mozgásban egymáshoz alkalmazkodnak, egymás érzelmeire odafigyelnek.

Katolikus óvodánkban az énekek mindenütt helye van, egyrészt a gyermek spontán kezdeményezésére épül, másrészt az óvodapedagógus által szervezett tevékenységként. Ebből adódóan sok-sok lehetőség van a próbálkozásra, ismétlésre, utánzásra, önállóságra, szárnyalhat a képzelet s valósulhat az egyéni fejlődés is.

Az éneklés hatására - a belső tudatalatti vagy feletti mozgások - a szívben és lélekben munkálkodni kezdenek.

Énekes játékban, táncban lehetőségük van arra is, hogy érzelmeiket a metakommunikáció eszközeivel fejezzék ki.

Az óvodapedagógus szép, tiszta, hangulatos előadása során (gyermekdalok bemutatása, zenehallgatás) a gyermekek láthatják az óvodapedagógus - a felnőtt érzelmeit is.

A különböző hangulatú - elsősorban magyar-dalok különböző érzelmeiket alakíthatnak ki, hozhatnak felszínre felnőttben és gyermekben egyaránt.

Valljuk, hogy a mozgással való ismerkedést óvodás korban kell elkezdni, amikor az élmények hosszantartó emlékké vésődnek a gyermekek érzelmi emlékezetébe. Különösen fontosnak tartjuk a zenei anyanyelv megalapozását a népi gyermekdalokon, mondókákon, játékokon és táncokon keresztül.

A népi gyermekjátékok egyszerű, természetes, játékos mozdulatai, táncolt formái felelnek meg alkatuknak, értelmi képességeiknek. A táncos mozgásba a gyermekek a játékon keresztül nőnek bele, sokszor utánozva a felnőttek táncát. Legyen a táncban is a beszédhez hasonló alapszókincsük, tudjanak néhány figurát és azokból tetszésük, pillanatnyi alkotókedvük szerint építkezzenek.

A tánchoz szorosan kapcsolódnak a népszokások és hagyományok. Ezekről a gyerekek az ének-zene kötetlen tevékenységek alatt, az ünnepélyek előkészületeiben megalapozott érzéseket, gazdag ismereteket kapnak. Lehetőség nyílik arra, hogy megismerkedjenek egyszerűbb népszokások dallamvilágával, cselekményeivel, eljátsszák, táncolják azokat.

A népszokásokból csak annyit válasszunk, amennyi a gyermeki világba belefér és nem kelt zavart bennük.

Figyelembe vesszük a gyermekek kicsiny, de egyre táguló világát, a közvetlen környezetükből szerzett legfontosabb élményeket, tapasztalataikat, melyek érzéseiket felszínre hozzák és alakítják.

Egy-egy katolikus ünnephez kapcsolva a gyermekek megismernek olyan énekeket, melyek a mennyei Atya jóságát, szeretetét közvetítik.

Mint sok minden, ez is hozzásegíti őket ahhoz, hogy fejlődésük során elkülönüljön bennük a mese és a mai napra is hatással lévő valóság.

Az énekek gyógyító hatásúak, mert a gyermek magára vonatkoztatja s így megtalálja később problémáinak saját megoldását.

A zene eszközei a hangszerek, állandó, a gyermekek számára bármikor elérhető helye lehetőséget ad a spontán zenélésre, együttes tevékenységre, önálló zenei alkotás létrehozására. Lehetőség nyílik arra is, hogy a hangszerek segítségével fejezzék ki érzelmi reakciójukat.

Katolikus óvodánk mellőzi a gépi zenét, s tiszteletben tartja a gyermek hangjának, hallásának fejlődését. Ezért az öt-fokú, pentaton dallamokat szólaltatja meg a gyermekek ajkán. Fejlődésük bizonyos fokon bemutat olyan éneket, mely más népek ajkán csendül fel, de nem szorgalmazzuk, azok idő előtti elsajátítását. Bőséggel akadnak - a magyar nép ajkán megszólaló dalok között olyan hitbeli gondolatokat közlő énekek, amelyben felismerhető a lélek Istenhez emelkedettsége vagy az Istennel való párbeszéde.

Ezek bőséggel adják az énekhallgatás anyagát. Gyakorlati munkánk segítője a: Jertek énekeljünk és Kiselejszom egyházi kiadású énekes könyvek gyermekek részére.

Bár a zenei nevelés szerves részét képezik a hangszerek, de valljuk, hogy az óvodában a zenei élménynyújtásnak legszebb eszköze az emberi hang.

Az iskolára előkészítést akkor értelmezzük helyesen, ha a nevelés egész folyamatában érvényesítjük, ha megoldjuk a gyermekek valóban sokoldalú testi, értelmi, szociális és érzelmi nevelésének komplex feladatait.

A zenei nevelés jellegéből adódóan rendkívül alkalmas a gyermekek hatékony formálására, hogy érdeklődve, örömmel és sikeresen vállalják az iskolai élettel járó feladatokat.

A zene emocionális hatása: az óvodás gyermek elsősorban érzelmi lény, ezért hathatunk rá az érzelmein keresztül, tehát az emocionális kapcsolat a gyermek nevelhetőségének alapfeltétele.

Az ének játékos jellege sok spontán lehetőséget rejt magában, amivel észrevétlenül kialakíthatjuk azokat a képességeket, amelyekkel az új körülményekhez sikerebben tudnak alkalmazkodni. A szeretetteljes, gyengéd viselkedésünk kifelé sugárzóan is meghatározója a vidám hangulatnak, a szívből fakadó örömeinknek.

A haladást minden esetben a gyermek egyéni fejlődéséhez saját fejlődéséhez viszonyítjuk, és a legnagyobb tapintattal, pedagógiai optimizmussal segítjük elő. Az igazán tisztán éneklő csoport dalolása esztétikai élmény, és ez lehet az alapja az egyéni, bátor éneklésnek is.

Zenehallgatás

Az óvodai zenehallgatás célja, hogy a 3-7 éves gyerek életkorához válogatott remekműveket, a nemes zene iránti érdeklődését felkeltve, bontakozó zenei ízlését formálja, s e döntő életszakaszban megalapozza.

Bármely dallam óvodai zenehallgatásra való alkalmasságát meghatározó legfőbb tényezők:

- műremek legyen,
- a zene és a szöveg szempontjából legyen a 3-7 éves gyermek életkorához szabott,
- hangszeres daraboknál szigorúan vizsgálandó még az óvodai hangszeren való előadhatóság.

A 3-7 éves gyermek érzelmi nevelésében a zene döntő szerepet játszik. Az óvodapedagógusoknak gondosan ügyelni kell arra, hogy ez a zenével való befolyásolás sokrétű legyen: bejárja az érzelmi életük minden olyan tartományát, melyet a gyermeki ösztön érinteni képes. A zenehallgatásban nem engedjük a tréfás, frappáns dalok egyeduralmát, a belőlük szerkesztett előadások túlbujánzását. A lírai, de még a drámai töltésű dalok is számot tarthatnak a gyermekeink érdeklődésére. Az óvodában oly szükséges vidámság mellett érintse meg őket olykor-olykor pl.: a szomorúság érzése is.

A dal tartalma és hangulata mélyen megragadja őket, mi közben a más bajára, bánatára felfigyelve a részvét érzése támad fel bennük. Az emberi érzelmeknek minél több szférájába látogatunk el velük, annál gazdagabbá válik saját érzelmi életük. A részvétérzés foglyaként az önmagáról megfélemedező gyermek a közösségi (szociális) érzelmek számára nyitja ki lelke

kapuit. Az ilyen énekes-zenes együttlétek „közösségi hullámhosszán” érkező emóciók, az együvé tartozás nagy emberi élményén át, a majdani közösségi tudat kialakulását készítik elő. Az óvodai zenei nevelés középpontjában a gyermekjáték dal, a népi dallamok és más népek dalai állnak. Néphagyományunk e kincsesháza a gyermeki örömök legfőbb forrása, kedélyviláguk gazdag táptalaja. Az óvodai zenei tevékenység alapelveinek megfelelően a zenehallgatás anyagát a magyar és rokon népdalok képezik, továbbá más népek dalai, kortárs művészeti alkotások, magyar és külföldi énekes, hangszeres műzenei szemelvények, kánonok, és az óvodás gyermek befogadó képességének megfelelő két szólamú énekes és hangszeres darabok.

Bibliai történeteinkhez, Isten alkotó hatalmáról, Jézus áldozatáról szóló énekek és egyházi ihletésű komolyzenei művek, pl.: Bach: János Passió,

Handl: Máté Passió,

Beethoven: Orgonajátékok, Énekes hangszeres művek,

Liszt Ferenc: Kórusművek,

Schubert - Kodály Zoltán: Gregorián énekek.

Az óvodai zenei élmény nyújtásának legmélyebben megragadó eszköze az emberi hang. Amikor a gyermekek már rá éreztek a zene ízére, meg lehet kezdeni a rendszeres zenehallgatást is, de teljesen kötetlenül. Megfelelő gondossággal kiválasztott hanglemezek (CD-ék) segítségével bármikor lehet zenét hallgatni. A gyermekeket az óvodapedagógus ízlése, értékelő szavai és véleménye, - mint mindenben – a zene területén is befolyásolják. Igazán csak a művészi értékű anyag fejleszt, „mert fogékony korban terjesztett zenei gyomot később nehéz kiírtani” (Kodály Zoltán).

A gépi zenehallgatást is csak fokozatosan lehet bevezetni, a gyermeket szoktatni kell az új élményhez. Óvodánkban a reggeli gyülekezési, étkezési órákban és a délutáni hazamenetelkor a folyosón halk, diszkrét zene szól. Mely megkönnyíti a reggeli érkezéskor az elválást a gyermeknek a szülőktől, és fordítva, a zene lazító, nyugtató, feloldó erejével. Elcsitulnak a gondok, átélésre készíti a gyermeket és felnőttet egyaránt. A zene vidámsága, játékosága, pajkossága jókedvre, mosolygásra készíti hallgatóit.

Ünnepek közeledtével gondosan válogatjuk az oda tartozó egyházi műveket. (Gregorián dalok, Bach, Beethoven művek).

A válogatásnál még figyelembe vesszük a középkori, reneszánsz, barokk, és klasszikus zenét: Purcell, Corelli, Mozart, Vivaldi, Mendhelssohn, Brahms, Puccini, Grieg, Debussy válogatott művei, ha régi muzsikából Bakfart Bálint dallamai legalkalmasabbak e célra.

Szívesen hallgatják és éneklük a gyerekek korunk jeles gyermekverseinek megzenésített változatait: Halász Judit, Grillus Vilmos előadásában.

„Napjainkban, a zene erkölcsiségének világméretű föllazulása idején is mondjuk ki bátran: nem nevelhet jó lelkiismerettel a zene megszerettetésére az a pedagógus, akinek selejtes zenével telve a szíve, és maga sem ismeri a nemes zene szépségeit, a remekművek borzongató élményét és a nyomukba járó lelki telítettség fölemelő érzését. Ezért, a gyermek iránti felelősség önvizsgálatra kötelez.”

(Törzsök Béla)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Érzelmi:

- olyan gyermekekké váljanak, akik képesek szeretni, boldogok lenni, tudnak harmóniában élni önmagukkal, másokkal és Istennel,
- tudjanak beilleszkedni a közösségbe,
- oldódjanak gátlásaik, csillapodjanak túlzott érzelmi reakcióik,
- váljanak képessé érzelmeik egyedi, önálló kifejezésére,
- legyenek képesek mások elfogadására, toleranciára.

Értelmi:

- tudjanak észlelni, megkülönböztetni, a hallott információkat befogadni, szelektálni,
- fejlődjön beszédkészségük, gondolkodásuk, szókincsük összerendezettsége,
- alakuljon ki a felidézés, felismerés képességéhez szükséges gondolkodási műveletek végzése, a nyelvi gondolkodás,
- legyenek képesek figyelemkoncentrációra, tartós, megosztott figyelemre,
- tudjanak alkalmazkodni a szabályokhoz, fogadják el az irányítást,
- alakuljon ki tudásvágyuk, érdeklődő magatartásuk, kitartásuk.

Testi:

- fejlődjön nagymozgásuk, fizikai állóképességük, egyensúlyérzékük,
- alakuljon finommotorikájuk, szem, kéz, láb koordinációjuk,
- a térformákat esztétikusan, arányosan alakítsák, a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat egyöntetűen, esztétikusan végezzék.

4. VERS, MESE

"A szó ékszer.

Édes, ékes, békességes.

Anyám szava gyöngyös, fényes.

Átadom, mint éket, ékszert.

Izzon égjen, ha beszélek."

(Kiss Dénes)

Irodalmi kultúránk legalapvetőbb eleme az élő beszéd, mely a maga természetes melegségével áthatja a mindennapokat.

Az igényes gyermekirodalmi alkotások, a magyar ember szívéből kibuggyanó gyermekmondókák, a népköltészet, a mindennapokat még változatosabbá, színesebbé, érzelmileg gazdagabbá, meghittebbé teszik. A gyermek táguló világához igazodva nyújtanak okos és szeretetteljes szórakoztatást.

Nevelésünk alapvető célja az óvodás korú gyermek műveltségének megalapozása, a művészetek esztétikájának a felismertetése, esztétikai fogékonyságának fejlesztése, esztétikai érzelmeinek bővítése. Óvodai nevelési programunk arra épülő gyakorlati tervek biztosítják, hogy a gyermekek minden művészi ág esztétikájával megismerkedjenek befogadóként és alkotóként egyaránt.

Az óvodás korosztály előtt – különböző művészeti területek mellett – a gyermekirodalmi alkotások, az irodalmi művekhez kapcsolódó egyéb irodalmi tevékenységek tárják fel az élet szépségét, derűjét, a holnap, a jövő elé tekintő optimista szemléletet, biztosítja számukra a vidámságot, a tréfát, a humort, az örömteli játékot és egyben mindenki által átélhető esztétikai élményt. Az irodalmat a szó, a nyelv művészetét – éppen ezért illeti meg kiváltságos hely az óvodai nevelésben.

A katolikus óvodánkban a népi és az irodalmi művek mellett bibliai történetekkel is ismerkednek a gyermekek.

Cél:

- anyanyelvünk és irodalmunk megszerettetése,
- nyelvi és irodalmi kultúráltság alapozása,
- intellektuális-, esztétikai-, erkölcsi- érzelmek fejlesztése,

- multikulturális nevelés, interkulturális nevelés,
- képességek fejlesztése: értelmi képességek, emlékezet, képzelet, figyelem-összpontosítás, figyelem megosztás, első aktivitás, reprodukáló képesség, kifejezőkészség fejlesztése,
- nyelvtanilag helyes beszéd elsajátítása.

Feladat:

A gyermekirodalom esztétikai megjelenítésével

- élménynyújtás,
- anyanyelvi értékek, népi kultúra átadása,
- az irodalmi érdeklődés és fogékonyság fejlesztése,
- mese és valóságtudat kialakítása,
- irodalmi ízlés formálása,
- érzelmvilág, szókincs gazdagítása,
- élmények, érzelmek, indulatok kifejezése (szavakkal, testmozgással, arcjátékkal...)
- nyelvesztétikai hatások kifejtése,
- a gyermek fantáziájának megmozgatása.
- a gondolkodás fejlesztése.

A nevelési folyamat jellemzői

Az óvodában elengedhetetlen a mindennapos mesélés, verselés, bábjáték, dramatizálás feltételeinek biztosítása.

Nyugodt, derűs szeretetteljes légkörben biztosítunk elegendő időt és megfelelő helyet ezekre a tevékenységekre.

Kedves, mesére hívó szokásokat vezethetünk be (furulyaszó, csengőszó, gyertyagyújtás, mesetarisznya). A bábjáték, a dramatizálás, a bibliai történetek feldolgozása, szabad légkörben túlzott kötöttségtől mentesen, jó hangulatban zajlik. A napi tevékenységek során az óvodapedagógusok többször is mondhatnak – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet.

A különféle eszközöket, kellékeket, könyveket, a képes bibliát mindig gyermekek által elérhető magasságban tartjuk, hogy bármikor használhassák.

Az óvónő a mindennapos meséléskor aktív "előadó". Bábozáskor, dramatizáláskor eleinte aktív, cselekvő részese a tevékenységeknek, később már csak szemlélője (együtt játszik, együtt örül). A csoportban dolgozó két óvodapedagógus elvi egyetértéssel, magas fokú irodalmi, pedagógiai felkészültséggel, irodalmi ízléssel, komplex esztétikai fogékonysággal rendelkezzen. Szükséges a jó előadókészség, érzelmi gazdagság, beleérző képesség, érzékenység, lelkesedni tudás, a gyermeklélektan alapos ismerete.

A kisgyermekkorban hallott altatók, ébresztők, mosdattatók, öltöztetők, járatók, ujjkiolvasók, naphívogatók, csigahívogatók, kenyérsütők, hangokat utánzó, számológatók, beugratók, s megannyi mondóka a gyermek biztonságát növeli, mert a szeretett személy, édesanyja, édesapja, később az óvónő közvetlen közelében hallja s éli át azok dédelgető, babusgató, simogató, tevékenységeket kísérő, játékos, olykor huncut voltát.

A gyermekre különös hatással van a mozdulatok ritmikus lágysága, vagy játékosága, a szavak és a mozdulat egysége, harmóniája. Olyan esztétikai élmény ez, mely segíti a gyermek érzésvilágának magasabb szintre való emelését.

Az óvónő naprakész, eseményhez kapcsolható, játékos helyzeteket segíthető mondóka tudásával sokszor teremthet olyan pillanatokat, amelyben a gyermek számára lehetővé teszi például a táj elbűvölő szépségének népi nyelven történő kifejezését, vagy éppen örömtől duzzadó táncoltatók mozgásra hívogató kedvét.

A mese a gyermek szemével nézett világ. A gyermek szellemi, lelki, értelmi fejlődésének van egy szemmel nem látható mélysége, melyben az őt életre szólító Teremtő munkál és véd. Bár a gyermeket születése pillanatától reális környezet veszi körül, maga egy elvarázsolt világban él, mely erősödést is jelent számára.

A gyermekirodalmi alkotások legfontosabb eszközei a gyermekek számára értelmi síkon nehezen megközelíthető erkölcsi ítéletek, fogalmak kialakulásának és erkölcsi magatartásuk formálásának.

A 3-7 évesek érzésvilágában az esztétikai és erkölcsi érzelmek általában összefonódnak.

A népmesék mondanivalójából, a szereplők viselkedéséből, jellemvonásaiból tanulja meg a gyermek a becsületesség, igazság, őszinteség, bőkezűség, stb... erkölcsi fogalmainak lényegét, ezekből ismeri meg a kapzsiság, a hazudozás, a butaság, stb.. negatív töltésű erkölcsi kategóriákat.

A gyermekversek elsősorban érzelmkeltő erejükkel fejtik ki erkölcsnevelő hatásukat. A népi mondókák, versek nemes érzelmeket keltenek a ritmikus sorokat örömmel „szavaló”

óvodában, gyengédségre, lelki finomságokra, kulturált beszédre és magatartásra ösztönöznek.

A környezet, a szűkebb haza, a szülőföld szeretete is mélyül a versek segítségével.

A családi, társadalmi ünnepek, a társadalmi események, a néphagyományok etikai vonatkozásai nyomot hagynak a gyermekben, az irodalmi alkotások – főként a történetek, elbeszélések, versek segítségével.

Az irodalmi mű, az irodalomhallgatás a gyermeki összetartozás, a közösségi érzelmek alakítója is.

A gyermekirodalomnak az érzelmi nevelés mellett fontos szerepe van a 3-7 évesek értelmi képességeinek fejlesztésében is; szándékos figyelem, alapvető gondolkodási műveletek kialakulása, ismeret bővülése, tapasztalatszerzés, idő – térviszonyok érzékelése, relációs szókincs fejlődése, emlékezet tartóssága, felidézés képességének fejlődése, produktív képzelet fejlesztése, beszédfejlődése.

Ha a gyermeknek szellemi táplálékot akar nyújtani az óvoda, akkor a mese napi "lelki táplálék" kell, hogy legyen. A mese olyat mond el a gyermeknek, amit elfogad, mert látásmódja abból a belső mélységből indul, melynek titka önmaga számára is csak lassan bontakozik ki és mutatja meg magát. A mesék kiválasztásánál előtérbe helyezük azokat, amelyek élményt jelentenek a gyermekeknek és erkölcsi tartalmuk is van.

A népköltészet gyöngyszemei, a népmesék katartikus érzelmeket kiváltó műfaj, a műköltészeti alkotások művészi értékei alapvetőek a gyermekek esztétikai érzelmeinek formálásában.

Segítségükkel az óvodai – művészet – irodalmi nevelés során a szépséget felismerő, kereső, értékelő embert, a jövő olvasóját, színház – múzeumlátogatóját indítjuk útjára. A gyermekkorban átélt művészi élményegyüttesek teszik majd képessé arra, hogy nyitottá váljon saját és mások érzései, gondolatai iránt, ugyanakkor ezek alapozzák meg hazaszeretetét és fogékonyságát az emberiséget felemelő, humanisztikus eszmékre.

Kodály Zoltán vallja, hogy a tudat alatti magyarság első talpköve a nyelv, második a zene. Megállapítja, hogy mindezek megalapozója a néphagyomány, elsősorban a játék és gyermekdalaival, a népköltészet tartalmi és formai eszközeivel.

Az óvodás korúaknak bemutatott irodalmi anyagot a magyar és külföldi népköltészeti alkotásokból, a klasszikus és a mai magyar kortárs irodalom köréből merítjük:

3-4 évesek: mondókák, mondókamesék, formulamesék (lánc és halmozó mesék), állatmesék, történetek, rövidke versek, melyek játékos ritmikus zenei hatású, ismerkedés a képes-mesés könyvekkel.

4-5 évesek: mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, többfázisú szerkezetű állatmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, novellisztikus-realisztikus mesék, reális történetek, elbeszélések, versek tartalmasabbak és fonetikailag nehezebbek, mint az előző életkorú gyermekek esetében.

5-6-7-(8) évesek: kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, csali-tréfás mesék, tündérmesék, terjedelmesebb novellisztikus-realisztikus mesék, meseregény, ritmikus és zenei hatású műköltészeti alkotások.

Figyelembe kell vennünk az irodalmi nevelés metodikai kérdéseit, nevezetesen, hogy egységes, értékes műveltségi anyagot kel közvetítenünk a gyermekek életkori sajátosságaira alapozva, kielégítve eltérő szociális és felfogásbeli szükségleteiket, érvényesítve a helyi adottságokat. Arra kell törekednünk, hogy az általunk átadott műveltségi tartalom legyen mindenekelőtt nemzeti és nemzetközi. Az irodalmi nevelésben így kerül első helyre a magyar és más népek népköltészete, mai kortárs irodalmi művek és migráns gyermekek hazájának kulturális értékei. Sohasem téveszthetjük szem elől, hogy a gyermekeknek bemutatott irodalmi alkotás humanista értékeken alapuló, toleráns, az európai kultúrkörhöz kapcsolódó etikai felfogást tükrözzön.

A katolikus óvodában az irodalmi anyag közvetítése mellett bibliai történeteket is feldolgozunk a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve.

A Biblia az emberiség művelődéstörténetének mindmáig ható dokumentumtára lett.

Érdeklődésüktől, élményüktől, a közeledő ünnepektől függően választunk történeteket.

A gyermekek a nap során bármikor kézbevehetik, nézegethetik igény szerint a bibliai történeteket tartalmazó könyveket. A történetek elmondása után a gyerekek el is játszhatnak egy-egy jelenetet, ha szívesen vállalkoznak rá. A játék élményén keresztül jobban elmélyül a történet lényege is.

Alkalmanként videofilmről is nézhetnek történeteket, és ismerkedhetnek Jézus életével.

A bibliai történetek kiválasztásánál nagyon rugalmasnak kell lenni, igazodni a gyermekcsoport hangulatához, tapasztalataihoz, egyes gyerekekhez is időnként. Az, hogy a gyerekek a mindennapokban Istennel és Jézussal találkozzanak a történet által.

Az óvónő felkészülése a bibliai történet tolmácsolásához:

A történet elolvasása után a következő kérdésekre kell válaszolni?

- Mit mond nekem ez a történet, mit jelenthet ez a történet a gyerekek számára? Milyen kérdések, nehézségek merülhetnek fel, ezekre meg kell keresni a választ. Át kell gondolni, milyen új szavakkal bővíthetjük szókincsüket. A történethez megfelelő énekválasztás kívánatos.

A gyermekek érdeklődését hangszerrel, probléma felvetéssel, szituációteremtéssel, szerepjátszókkal, drámajátszókkal kelthetjük fel. A történet mondanivalóját így szinte beépítik a gyakorlati életükbe, kellemes élményt jelent számukra, áhítattal hallgatták végig a történetet. Ha a bibliai történetekhez pozitív élmények fognak fűződni, akkor könnyebben juthatnak el a keresztény hithez.

Az élmények motiválják őket további tevékenységekre, mint például ábrázolás, éneklés, a történet újbóli hallgatása, eljátszása, bábozása stb.

Ezen kívül olyan közvetlen tapasztalatokat szereznek, amelyeket a mindennapok során hasznosíthatnak a közösségbe való beilleszkedés, helytállás, követelmények teljesítése alkalmával.

A mese-versmondás, bibliai történetek mellett rövid kis imákat is tanítunk a gyerekekkel.

Irodalmi nevelésünk folyamán gyakran és hasznosan alkalmazhatjuk a bábozást is, akár bibliai történetek, akár más jellegű történetek, vagy mesék megjelenítéséhez, ha komplex esztétikai, érzelmi hatást szeretnénk elérni.

A bábjáték nem ugyanaz, mint csupán a báb alkalmazása. Sajátos kifejezési eszköz, magába olvasztja az irodalmat, zenét, színjátszást és képzőművészetet. Nyelvünk és irodalmunk megszerettetésének hathatós eszköze. Látványa esztétikai élményt nyújt, segít felfedezni a mondókák, nyelvtörők, versek lüktető ritmusának örömét. A vers és a báb összekapcsolásának egyetlen feladata a vers minél szebb és érzékletesebb bemutatása.

Napjaink rohanó világa technikai eszközök tömegével áraszt el bennünket. Ez meghatározó tényező az óvodáskorú gyermek hétköznapijaiban is. Az óvodán kívüli élmények,

tapasztalatok, ismeretek nagy részét a gyermek a tévéből, videóból kapja. Ezért nagyon nagy szükségét érezzük az emberi közelséget, közvetlenséget, melegséget, szeretetet árasztó bábjátéknak.

Ezért az óvodában helye van és ajánlatos egy-egy mesét bábjátéokra átdolgozni. Erre a magyar népmesék igen alkalmasak.

A gyermek saját vers és mese alkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az „alkotó” munkába való belefeledkezés boldog érzését, az érdekes játékot fokozza még az is, hogy a mamával, papával, az óvó nénivel és gyermektársakkal a „művészeti” alkotásról még beszélgetni is lehet. El lehet mondani mindazt, amit lerajzoltam, megmintáztam és azt, hogy még mi mindent szerettem volna kifejezni a színekkel és formákkal.

A gyermek egész lénye kiteljesedik a vizuális tevékenységben, ezért minél több alkalmat kell teremtenünk számára ezen a területen is.

A zenehallgatás, az egyéni vagy közös mondókázás, éneklés a zenére végzett táncos mozdulatok elmélyítik, komplexebbé teszik a művészi élményeket.

Az óvodás korú gyermekek zenei, képzőművészeti élményei kiteljesítik személyiség jegyeit, alakuló, formálódó érzelmi, akarati, gondolkodásbeli és kommunikatív tulajdonságait. Mindezeket leghatásosabban talán az irodalom szolgálja, az irodalmi alkotások tartalmi-formai elemei és az irodalmi élményekből táplálkozó önkifejező tevékenységek a bábjáték és a dramatizálás.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Érzelmi:

- Szorongásaik alól oldódjanak fel a gyermekek, váljanak felszabadulttá.
- Igazodjanak el az érzelmi ráhatások sokaságában.
- Váljanak képessé a pozitív és negatív érzelmek pontos elhatárolására.
- Érzelmi ráhatásoktól függően azonosuljanak, vagy elutasítsanak.
- Saját érzelmeiket őszintén sugározzák társaik, és környezetük felé.
- Igazodjanak vágyaik és elképzeléseik megvalósításában másokhoz.
- Szóbeli megnyilvánulásaik legyenek gátlástól mentesek.

Értelmi:

- Az emlékezetük, képzeletük, figyelmük, gondolkodásuk, olyan fejlettségű legyen, hogy képesek legyenek a gyermekek az irodalmi élmény teljes befogadására, feldolgozására, visszaadására.
- Csodálkozzanak rá egyes jelenségekre.
- Vegyék észre az összefüggéseket.
- Lássák meg, olykor vetítsék előre a problémákat.
- Aktivizálódott fantáziájukkal ők maguk keressék a lehetséges megoldásokat.
- Egyre többször nyilvánuljon meg irodalmi alkotókedvük: játékos, rímes szövegek, mondókák szerkesztésében.
- Szívesen vállalkozzanak dramatizálásra.
- Alakuljon ki árnyalt, értelmes hangsúlyozású beszédük, kifejezőkészségük, és arcjátékuk.
- Tegyenek szert alapfokú beszéd és viselkedéskultúrára.

Testi fejlődés:

- Tanulják meg a gyermekek a nyelvi kifejezésekkel (hang és arcjáték) harmonikusan alkalmazni az egyes testmozdulatokat.
- Váljék beszédük előadásmódjuk még kifejezőbbé, érzékletesebbé.

Az artikulációs mozgásügyesítő játékok beiktatásával és alkalmazásával, a megkésett beszédfejlődésű, illetve beszédhibás gyerekek számára anyanyelvi-kommunikációs fejlesztést végezhetünk.

5. ANYANYELVI NEVELÉS

Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt nyelvrendszer, amelyet a gyermek sokféle tevékenység közben, a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátít el.

Az anyanyelv használata szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, a nevelés egész folyamatának. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. A beszéd segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és hozzásegíti a gyermeket az iskolai tanulás megkezdéséhez. A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt irodalmi élmények befogadására. Az óvodai beszédfejlesztés feladatainak a környezet megismeréséből kell kiindulnia, és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejtenie. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve kell megvalósulnia.

Az óvodás korú gyermek beszédének fejlődése didaktikus összefüggésben van gondolkodásának fejlődésével. A gyermekirodalomnak ebből következően kiemelkedő szerepe van a gyermekek anyanyelvi nevelésében.

Az irodalmi alkotások leghatásosabb eszközei a beszédkészség kibontakoztatásának, a kifejezőkészség fejlesztésének, a szókincs gyarapításának.

A mesék, népi mondókák, versek mondogatása biztosítja a tiszta hangképzést, a helyes artikulációt, a magyar nyelv hangsúlyviszonyai és a különböző beszéd és előadás technikai eszközök gyakorlását.

A gyermekirodalom a magyar szókincs és frazeológia, a nyelvi struktúrák, valamint a nyelv prozodiájának modellálásával, a mesei világkép, a magyar észjárás, humor széles ívű bemutatásával, a periodikus és a szocializációs minták közvetítésével és az elemi műbefogadói magatartás életre hívásával nemcsak az irodalmi érdeklődés, hanem a gondolkodás és a nyelvi kompetencia fejlődésének is fontos célállomása.

Az óvodai anyanyelvi nevelés leghatásosabb eszköze a gyermekirodalom, a gyermekirodalmi alkotásokból táplálkozó módszerek: a gyermekek önálló vers és mesemondása, a bábjáték, a dramatizálás.

A gyermekek a népi mondókák, gyermekversek mondogatásakor sajátítják el a helyes ejtést, a beszéd automatizmusait, a beszédhangokat és a tiszta beszédhallást. A vers mondás olyan reprodukív tevékenység, amelyben a szünettartás helyeit, a fő és mellékhangsúlyokat, a hanglejtést, a gyorsasági, hangerő és hangmagassági változásokat a versszöveg határozza meg.

Az utánzásra készítő, példa értékű, beszéd és előadás technikai eszközökkel megformált óvónői bemutatás biztosíthatja a gyermekek szókincsbővítését, kifejezőkészségük fejlesztését, nyelvtanilag helyes beszédének kialakulását.

Az óvodapedagógus által mintaszerűen közvetített népi mondókák, versek mondogatása, ismételtetése alkalmat teremt a gyermek számára a helyes légzés, a helyes artikuláció, a tempó, a ritmus, az időtartam, a hangsúly, a hanglejtés, a hangkapcsolatok kiejtésének gyakorlására.

A beszédfejlesztés feladatai:

- **a beszéd öröm biztosítása:** bátran beszéljenek, élményeiket képesek legyenek kifejezni, tudjanak másokat meghallgatni, képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- **Beszédszínvonal emelése:** szókincsbővítés, nyelvtanilag helyes beszéd gyakorlása, fogalmak jelentésének megerősítése.
- **A gyermekek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében fontos,** hogy az óvodapedagógus ismerje fel a beszédhibákat, ha szükséges irányítsa a gyermeket logopédushoz.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Érzelmi:

A kezdeti szorongások teljesen feloldódnak. A gyermek felszabadulttá válik. Eligazodik az érzelmi ráhatások sokaságában (esztétikai, erkölcsi, morális érzelmek).

Képessé válik a pozitív és a negatív érzelmek pontos elhatárolására. Érzelmi ráhatástól függően azonosul, vagy elutasít.

Saját érzelmeit őszintén kisugározza társai és a környezet felé.

Vágyai és elképzelései megvalósításában igazodik másokhoz.

Szóbeli megnyilvánulásai gátlásuktól mentesek.

Értelmi:

- Az emlékezet képzelet, figyelem, gondolkodás olyan fokú fejlettsége érhető el, mely képessé teszi a gyereket az irodalmi élmény teljes befogadására, feldolgozására, visszaadására.
- Rácsodálkozik egyes jelenségekre. Észreveszi az összefüggéseket. Meglátja, de olykor még előre is vetíti a problémákat. Aktivizálódott fantáziájával ő maga is keresi a lehetséges megoldásokat.

- Egyre többször nyilvánul meg irodalmi alkotókedve játékos, rímes szövegek, mondókák szerkesztésében.
- Szívesen vállalkozik dramatizálásra.
- Kialakul az árnyalt, értelmes hangsúlyozású beszéde, kifejező hang- és arcjátéka.
- Alapfokú viselkedéskultúrára, beszédkultúrára tesz szert.

Testi fejlődés:

Megtanulják a gyermekek a nyelvi kifejezésekkel (hang- és arcjáték) harmonikusan alkalmazni az egyes testmozdulatokat. Így a beszédük, előadásmódjuk még kifejezőbbé, érzékletesebbé válik.

/Melléklet: Gönczö Ferencné: Beszédfejlesztés és anyanyelvi nevelés című segédanyag óvodapedagógusoknak/.

6. RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

**"A művészet gyönyörködtet, tanít
szórakoztat, emberségre nevel."**

(Végyári Lajos)

A művészet a valóság megismerésének, megértésének és kifejezésének sajátos eszköze. Kezdetől fogva arra szolgál, hogy általa az ember a világot érzelmi úton ismerje és értse meg. Pontos érzékeny kifejezője az ember vágyainak, a világról való nézeteinek, örömeinek és szenvedéseinek.

Cél:

- Igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- A rajzolás, mintázás, kézimunka széles körű alapozása komplex pedagógiai módszerekkel.
- A szépség iránti vonzódás és értékelő képesség alakítása.
- esztétikai érzékenység alakítása.

Feladata:

- Ismerkedés a népművészeti elemekkel, tárgyi környezettel, képzőművészeti alkotásokkal.
- A gyermekek megismertetése a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival, az eszközök használatával.
- Biztosítsunk lehetőséget a mindennapos tevékenységek folyamán rajzolásra, festésre, ragasztásra, nyírásra, tépésre, hajtogatásra, kötésre, fűzésre, plasztikai munkákra, építésre, műalkotásokkal és népi kismesterségekkel való megismertetésre, környezetalakításra.
- Az alkotó tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozások fejlesztése.

A nevelési folyamat jellemzői:

A rajzolás, mintázás, kézimunka szervezése, lebonyolítása az óvónő részéről tudatos, tervszerű következetes munkát igényel. Meghatározó a gyermekekkel foglalkozó pedagógus szakképzettsége, személyisége, példamutató szemléletmódja. Erre a tevékenységre az egész nap folyamán teret kell biztosítani.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, melyet a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel – a komplexitás érvényesítésével nagymértékben segíthetjük.

Életkori sajátosságait, egyéni képességeiket figyelembe véve folyamatosan és fokozatosan ismertetjük meg az eszközök biztonságok, takarékos, kreatív használatát.

Az óvodapedagógusnak meg kell látnia a gyermekmunkában kifejeződő szubjektív esztétikai értéket. A gyermek ábrázolásában sohasem „hibázik”, hanem próbálgatva alakítgatja saját formanyelvét. Ezeket az elemeket gyakran ismételteti és kombinálja. Nekünk ezeken a próbálkozásokon fel kell ismernünk a kreativitást és az eredetiséget.

A rajzolás egyfajta képesség, s ha ennek a képességnek az alakításával, továbbfejlesztésével foglalkozunk, ismernünk kell a gyökereit és a képesség fejlődését. A gyermekrajz fejlődése és az általa használt grafikai formák és azok megértése, hozzásegíti az óvodapedagógust, hogy megfelelő módon tudja értelmezni és segíteni a gyermeket ebben a tevékenységben.

A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységhez célszerű külön sarkot kialakítani a csoportszobában és az udvaron. Ez szükséges a nyugodt, elmélyült, veszélytelen szabadidős ábrázoláshoz.

Tároló eszközként használhatunk különböző méretű, formájú dobozokat, kosarakat, polcokat. Szükségünk van megfelelő méretű munkaasztalokra, munkaeszközökre. Eszközként használhatjuk fel a környezetünkben összegyűjtött anyagokat, például, levelek, termések, ágak, kavicsok, tollak, fonalak, gombok, stb.

A tevékenységben részt vevő gyermekeket kísérjük figyelemmel, mutassuk be az eszközök helyes használatát, biztonságos kezelését.

Udvari tevékenységnél előtérbe kerülnek a térbeli alakzatok létrehozása, makettek építése, berendezése. Állandó helyet biztosítunk az elkészült munkáknak, aktuális, alkalomszerű és időszakos kiállításoknak, albumoknak.

A nevelési folyamatban fontos szerepe van a pedagógus személyének és anyagismeretének. Segíteni kell felidézni a közös megfigyeléseket, egyéni élményeket, ösztönözni a képzelet működését. Az irányító felnőtt magatartása legyen magával ragadó, lelkesítő, élményt ígérő és nyújtó.

A nevelőmunkánkban nélkülözhetetlen az anyagismeret. Állandó önképzéssel újabb és újabb technikák alapos ismeretére, készség szinten való tartásra van szükség, hogy ezeket az adott nevelési helyzetekben alkalmazni tudjuk.

Fontosnak tartjuk az egyes népi mesterségekkel és műalkotásokkal való ismerkedést, - múzeum, könyvtár, művelődési ház, - kiállítások keretében, agyagművesség, kézi szövés, szabás-varrás, festészet, szobrászat, virág-rendezés, virágkötészet, díszcsomagolás, népi játékok készítése.

Pedagógiai, módszertani, pszichológiai ismereteinkkel, gyakorlati tapasztalatainkkal keltsük fel a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységi vágyát, juttassuk el a gyermekeket az alkotás öröméhez. Folyamatosan teremtsük meg a feltételeket, melyek a nyugodt, alkotóléghőz szükségesek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Érzelmileg:

- Egyéni módon jelenítse meg élményeit, elképzeléseit a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységében.
- Örüljön az alkotásnak és a közösen elkészített kompozíciónak, és töltsen el örömmel egy-egy művészeti alkotás.
- Tudjon rácsodálkozni a körülötte lévő új formákra, színekre, hatásokra.
- Legyen belső késztetése és tehetsége arra, hogy érzéseit, gondolatait ki tudja fejezni a művészet valamelyik eszközével.
- Legyen nyitott a művészet által sugárzott hatásokra.

Értelmileg:

- Alakuljon ki az egyszerűbb formákba való belelátás képessége, a reprodukáló képesség, a képalakítás a kompozíció képesség.
- Legyen gondolati és képi képzelet a természeti valóságról, legyen öntevékeny és kísérletező.

- Életkorának, egyéni képességének megfelelően ismerje a rajzolás, mintázás, kézimunka során alkalmazott eszközöket, azok biztonságos, takarékos használatát.
- Ismerje a különböző anyagokat, jellemző tulajdonságukat, felhasználhatóságukat.
- Ismerje a 6 alapszínt és az azokból létrehozható kevertszíneket, azokat bátran használja.
- Életkorának megfelelően ismerje a formákat, alakzatokat. Tudjon tájékozódni térben és síkban egyaránt.
- Az alkotótevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokban legyen felszabadult.
- Alakuljon ki a művészet, mint tiszta forrás, hagyományának ápolására és saját környezetének esztétikus alakítására való igénye.
- Alkotására legyen jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Fogalmazza meg értékítéletét, tudjon beszélgetni az elkészített alkotásokról.
- Rajzolás, mintázás, kézimunka során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.

Testileg:

- Vegyen részt szívesen a finommozgást igénylő tevékenységekben.
- Legyen képes a helyes eszközfogásra, testtartásra az alkotómunka során.
- A szem és a kéz összerendezettsége feleljen meg az iskolába lépés követelményeinek.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót, egyéb eszközöket.

7. MOZGÁS

"A gyermekkorban realizált sportértékek döntőek a gyermek személyiségének fejlődésében. Az elmulasztott lehetőségek már soha vissza nem térnek"

(Földesiné Sz.Gyöngyi)

Cél:

- Családias, otthonos, biztonságot adó esztétikus környezet megteremtése.
- Testileg - lelkiileg egészséges óvodások nevelése.
- Az egészséges életvitel igényének kialakítása a gondozás és a rendszeres mozgás eszközeivel.

Feladat:

- Szeretetteljes, derűs légkör kialakítása közben tájékozódás a gyermek lelki-testi-szellemi állapotáról
- A gyermekek testi fejlődésének elősegítése, az egészség megőrzés, szokásainak kialakítása.
- A test ápolásának, gondozásának, az alapvető higiéniai szabályoknak a megismertetése, a helyes táplálkozási szokásoknak az alapozása, az ébrenlét és az alvás, a kötött és a szabad tevékenységek, játék, munka, tanulás szabályozása (helyes életritmus - napirend).
- A gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, optimális terhelésük játékos formában, de célirányosan, egészséges testi-szellemi és emocionális fejlődésük érdekében.
- Testi képességük sokoldalú és arányos fejlesztése. Mozgások (természetes támaszgyakorlatok, atlétikai gyakorlatok) mozgásos és sport jellegű játékokkal a gyermekek anatómiai és élettani fejlesztése, erejüknek, ellenálló-, teherbíró-, alkalmazkodó-, állóképességüknek erősítése, kitartásuk, ügyességük, bátorságuk, gyorsaságuk fokozása.
- Korrekció és prevenció a szükséges esetekben a mozgás eszközeivel. Tartásjavítás lábtorna beépítése a mindennapos mozgásba.

Az egészséges életigény kialakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja: megteremteni a gyermekek testi, lelki, szociális harmóniáját.

A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, amely hozzájárul a gyermekek egészségének megőrzéséhez, a jó közérzet megteremtéséhez, egészséges életmódjának kialakításához.

Az egészséges életmód igényének megalapozása és megőrzése, az optimális szokásrendszer, igény szint kialakítása több síkon történik.

Alapja az életkori sajátosságokból fakadó fejlődési ütem, egyéni differenciált érés figyelembe vétele, és a családdal való folyamatos együttműködés, ami segít az egészségmegőrző szokások átadásában, értelmezésében egy hullámhosszon történő megvalósításában.

Az óvodában a gyermeki személyiség megismerése együtt jár az egyén tiszteletben tartásával, mely által megvalósítható a fokozatos, az egyéni teherbíráshoz igazodó szabályok elsajátítása. Az egészséges személyiség fejlődése egyik legfontosabb feltétele, az óvónő és a gyermek közötti jó, szeretetteljes kapcsolat, ezt segíti a keresztyén személet, a mindennapokra jellemző pedagógiai tapintat, az empátia, a testközelség, az érzelmi biztonságot nyújtó bensőséges vidám légkör.

Az egészséges életmódra nevelés folyamán egészséges, edzett, a betegségnek ellenálló, testileg-szellemileg fejlett, önmagával - gyerekekkel - felnőtt emberekkel harmóniában élő gyermek nevelése, együttműködve a családdal, ahol a gyermeket az első szocializációs hatások érik.

Az egészséges életvidám gyermek neveléséhez elengedhetetlen az őket körülvevő keresztyén beállítottságú környezet, a pozitív atmoszféra, a gyermekekbe vetett bizalom.

A felnőttől közvetített képből ismerik meg önmagukat, cselekvéseiknek helyes, vagy helytelen voltát.

A gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése

A testi, lelki, szellemi egészség feltétele a gyermek komfortérzetének kielégítése, ehhez szükséges kimunkálni a személyes kötődést, ami az intellektuális fejlődés alapja is.

Az óvodapedagógusok ennek érdekében már a gyermek óvodába lépése előtt megismerkednek a családdal, vagyis addig közösségében keresik fel.

Az óvodai közösségbe való beilleszkedését akadályozó betegségeket az anamnézis felvételekor megbeszéli a családdal.

A helyes életritmus a gondozás központi kérdése. A napi életritmus, a rendszeresség minden tevékenység végzésében jelen van - ez visszahat az életfolyamatokra.

A gyermekek az oldott légkörben szívesen végzik a ritmikusan visszatérő változatos tevékenységeket, ami a gyermekek élettani és egyéni szükségleteinek figyelembe vételével történik. A test gondozása, az önkiszolgáló munkák végzése, étkezés, pihenés, mozgás rendszeresen visszatérő tevékenység, melynek gyakorlása során egyre önállóbbá válnak a gyermekek.

Fontos feladat, hogy minden tevékenységet a felnőttekkel oldott légkörben, közvetlen beszélgetéssel végezzenek. Ezek a meghitt beszélgetések teszik lehetővé a gyermek igényeinek, fejlettségi fokának megismerését.

A gyermekeket a fokozatosság elvének betartásával kell ösztönözni az önálló feladatvégzésre. A beszoktatás ideje alatt ismertesse meg az óvónő a gyermekeket az őket körülvevő helyiségekkel, az étkezés, tisztálkodás, öltözködés helyével, a cselekvés során az eszközök funkciójával. Az önálló étkezés, öltözködés, testápolás szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő.

A szokások pontos menetében az egy csoportba dolgozó óvónők és dajkák állapodjanak meg az egységes gyakoroltatás érdekében. A gondozási feladatok végzése során vegyék figyelembe a feladatok ritmusát, a gyermek fejlettségi szintjét, ismereteinek mélységét.

Testnevelés fejlesztése

1. Természetes környezetben tartott foglalkozások számának növelése.
2. Nagycsoportosok részére úszásoktatás.
3. Kiegészítő gyakorlatok számának emelése.
4. Gyakorlatvezetési formák differenciált alkalmazása.
5. A futások arányának emelése és ezzel az állóképesség növelése.
6. A testnevelési játékok számának növelése a mozgásöröm fokozása érdekében.
7. A labdával végzett gyakorlatok számának emelése. Az udvari mozgásos játék lehetőségének kihasználása stb. tartásjavítás, mozgásesztétika, szalag, tükör.

Mozgásos játékok

Az óvodai testnevelés keretében az ismeretszerzés tartalmasabbá tételét a testnevelési játékok helyesen megválasztott anyaga és a nevelés-oktatás éves folyamatára történő megfelelő időbeli beállítása döntően határozza meg.

Mivel a testnevelési játékok anyagát a főgyakorlatoknak, illetve meghatározó elemeiknek a játékok során alkalmazható anyagrészei szolgáltatják, a testnevelési játékokat az ütemtervben, az éves elosztásban a főgyakorlatokhoz kapcsolódóan, azok anyagát alapul véve állítjuk be vagy a főgyakorlatot megelőzően, vagy azt azonnal, illetve később követően.

A testnevelési játékok azért tudják az ismeretszerzés elsajátítását szolgálni, illetve az ismeretszerzést tartalmasabbá tenni, ezzel párhuzamosan nevelési hatásokat is biztosítani, mert a főgyakorlatok anyagának a játékok keretében alkalmazható gyakorlása változatosabb végrehajtásban és a kialakuló játékhangulatnak, továbbá a versengéseknek az ismeretszerzést és a gyermekek személyiségjegyeinek alakulását pozitívan befolyásoló hatása alatt történik. Játék anyagát, időponti beállítását úgy választjuk meg, hogy az a jelzett főgyakorlattal kapcsolatos kívánatos tudásszint kialakulását segítse.

A szenzomotoros folyamatok, a mozgásérzékelés teljesebbé, sokrétűbbé, tartalmasabbá tételét is az óvodai testnevelés főgyakorlat anyagából építkező változatos játékanyag gyakorlásának keretében szereshető sokféle mozgástapasztalat valósíthatja meg. Ez teszi lehetővé azt is, hogy a gyermekek ugyanannak a mozgásnak a végrehajtását az óvodán kívüli életben, más viszonyok között, a változott körülmény kívánta más kivitelezésben is meg tudják valósítani.

A mozgásfejlesztő program tartalma irányul:

1. Fizikai állóképesség fejlesztésére, a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás kibontakoztatására
2. A nagy mozgások és finommotorika, testséma és fizikai erőnlét, ügyesség, állóképesség fejlesztésére
3. Egyensúly fejlesztésére
4. Szem-kéz, szem-láb fejlesztése
5. Laterális fejlesztés, dominancia erősítése
6. Vizuális és auditív percepció, alapozó szerepű mozgás gyakoroltatása
7. Mozgáshoz kapcsolódó szókészlet gyarapítása - verbális fejlesztés
8. Értelmi funkciók fejlesztése

A fejlődési folyamat jellemzői

A mozgás a fejlődés feltétele. Az ösztönös mozgásigény maximális kielégítése és a tudatos mozgásigénnyé alakítása. A tudatos mozgásigény felkeltésével a rendszeres testgyakorlás szokásainak kialakítása.

A mozgás gyakorlásához, a mozgás örömeinek átéléséhez egészséges, biztonságos környezet biztosítása, mely ösztönöz és lehetőséget kínál sokféle mozgásra, mozgásos játékokra.

A gyerekek egyéni képességeikhez mérten kapjanak megfelelő terhelést. Jellemezze a mozgást a fokozatosság, rendszeresség, folyamatosság. A mozgástanulás alapja a gyermek utánzási hajlama, önállóságra és teljesítményre törekvése.

A testnevelési foglalkozások, a mindennapos mozgások helyszínei: tornaszoba, csoportszoba, az óvoda udvara, az iskola füves és aszfaltos pályái és a futópálya.

A szervezett tevékenységek kis és középső csoportban heti egy, nagycsoportban 2, időtartama életkortól függően 15-30 perc, ami a gyerek érdeklődése és mozgásaktivitásától függően nőhet.

A szervezett tevékenységek tervszerűen szervezzük, irányítjuk.

A mindennapos testnevelés minden csoportban napi két alkalommal kötelező, változó helyszínnel (udvar, tornaszoba, csoportszoba) tartalma főként mozgásos játékból áll.

A kézi szerek használata, változatos alkalmazása fokozza a mozgáskedvet, hasznosan fejleszti a gyermekek érzelmi, akarati, értelmi erőit.

Feltételeinkre épülő tevékenységek

- rendszeres mozgás,
- a csoportszoba, a tornaszerek maximális kihasználása,
- megfelelő méretű, többfunkciós kézi szerek használata,
- szabadtéri - udvari mozgásos tevékenység, testnevelési játékok szervezése,
- udvarunk folyamatos alakítása, a tér növelése, biztonságosabb, szabadabb mozgás biztosítása,
- természetjárások évszakonként,
- a vízhez szoktatás megkezdése,
- láb, testtartás javító, testséma gyakorlatok alkalmazása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A nevelési feladatok megoldásában fokozatos és folyamatos haladás a személyiség kimunkálása terén.
- A mozgásigény egyéni képességek szerinti kielégítése, mely lelkiileg egészséges, testileg dinamikusan fejlődő gyerekeket eredményez, hozzájárul olyan pozitív jellemvonások kialakulásához, mint az önfegyelem feladattudat, figyelem, rendszeresség, pontosság.
- A mozgások megfigyelésével, végrehajtásával, gyakorlásával az értelmi funkciók erőteljes tökéletesítése.
- Erkölcsi tulajdonságok alakítása: akarat, bátorság, önuralom, fegyelmezett magatartás, közösségi szellem, egészséges verseny-szellem, segítőkészség, egymásra figyelés.
- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, meg tud különböztetni különböző irányokat.
- Fizikai állóképessége, erőnléte életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Ismeri saját testét, testrészeit.

A TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A tanulás az egyén viselkedésében és személyiségében bekövetkezett tartós változás, ami magában foglalja az új ismeretek és készségek elsajátítását, valamint a meglévő képességek továbbfejlődését.

Óvodáskorban, a tanulás minden mozzanatában játékos jellegű, részben utánzáson alapul, egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható.

Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését úgy, hogy a szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlődjenek.

Célunk: az ismeretszerzés önkéntes, örömteli, vonzó tevékenységgé váljon. Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Az értelmi tevékenység, érdeklődés egyéni ütemben, spontán ébred fel a gyermekben. Fontos, hogy ez a mindennapi élet természetes folyamataiba ágyazódva érzelmi biztonságban, pozitív lelki töltéssel, örömteli folyamatban történjen. Óvodánkba a tanulás folyamatos, minden tevékenységi formában, szervezeti és időkeretben megvalósítható.

Fontosnak tartjuk a cselekvéses tanulást úgy, hogy az egyéni adottságokat figyelembe vesszük.

Óvodapedagógusaink elkötelezettek a tanulást támogató környezet megteremtésére melyen keresztül a gyermekek vizuális, akusztikus, kinezetikus észlelés és érzékelés képessége, a verbális emlékezet fejlesztése játékos formában valósulhat meg. Fontosnak tartjuk a felfedezés lehetőségeinek biztosítását, a kreativitás erősítését, a spontán szerzett játékos tapasztalatok, ismeretek rendszerezését, egymásra épülését. Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A tanulás akadályba ütközésekor, részképesség-lemaradáskor a gyermek fejlődési üteméhez igazodóan egyéni felzárkóztatásra, fejlesztésre van szükség, a megfelelő szakember bevonásával.

Tehetségre utaló tulajdonságok megléte esetén, a gyermekre nagyobb figyelmet kell fordítanunk, egyéni fejlesztésre van szükség, hogy segítsük a továbbfejlődésben. Ezeknek a gyermekeknek a speciális szükségleteit igyekszünk kielégíteni, ösztönözzük intellektusuk, kreativitásuk fejlődését.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek érdeklődő, bátran kérdez.
- Szívesen részt vesz különböző tevékenységekben.
- Rendelkezik probléma felismerő képességgel, örömet leli a megoldás keresésében.
- Ismeri saját értékeit, van önbizalma.
- A tehetséges gyermekek megtalálják kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek a megfelelő segítséggel leküzdik az akadályokat.

SAJÁTOS FELADATOK

"Minden nevelő munkája olyan kertészhez hasonlatos, aki különféle növényeket ápol.

Az egyik növény a tűző napsugarat kedveli, a másik a hűvös árnyékot, az egyik a patakpartot, a másik a kopár hegycsúcsot.

Ez homokos talajon nő a legjobban, az kövér agyagban. Valamennyit a neki megfelelő módon kell ápolni, különben sohasem fejlődik ki teljesen."

(Abdu - Blahá)

A fejlődésben lemaradt és/vagy akadályoztatott gyermekek nevelése

Napjainkban sajnos sok a szociálisan retardált, nehezen beilleszkedő gyermek. A szociokulturális és egyéb hátránnyal induló gyerekek fejlesztő segítség nélkül iskolai és később társadalmi kudarcoknak vannak kitéve. A gyermekeket már kiskorúkbán meg kell tanítani érezni is. Ezért nemcsak értelmileg, pusztán erkölcsi követelményekkel terheljük a gyermek gyenge vállát, hanem engedjük, hogy érzékeny lelkében szétáradjon a hit kegyelme. "Aki meg tudja tanítani a gyermekeket hitvallásuk emberszemléletére, az isteni hálaadás gyakorlására, az a legnagyobb földi ajándékot adja neki, amit csak adhat: kiegyensúlyozott, nyugodt, megelégedett, szolgáló és reménykedő emberi életnek a kulcsát."

A fészekmeleg, biztonságérzés töltete tulajdonképpen mindig a szeretet, elsősorban a családi, szülői szeretet. Ez sohasem éghetne takaréklángon! Mi az olyan szeretetet hangsúlyozzuk, amely minden követelmények között szerető-szeretet= jézusi szeretet. A keresztény nevelés és tanítás ebben a szeretetben kell, hogy történjék. Ha a gyermekek között végzett szolgálatunk a jézusi szeretet sugárzó életformánk egyik természetes része, akkor ezt még azok is megértik, akiket a szó és a szentbeszéd már régen nem érdekel.

Aligha van nagyobb hatása a gyermekekre valaminek, mint az, ahogyan érzünk, viselkedünk, beszélünk, gondolkodunk, mert kisugárzó belső mivoltunk is légkörteremtő. Ha a gyermek jézusi erőterében nő fel és ott azt figyeli meg, hogy mennyire szereti édesapja az édesanyját, miként ünneplik az ünnepeket, hogyan imádkoznak Istenhez, ez követendő példa lesz a számukra. Egy-egy szülő, vagy pedagógus talán nem is tudja, hogy magatartása, élete jobban hat a gyermekekre, mint a tananyag, amit tanítanak.

A gyermek a felnőttől tanulja meg mi a jó és rossz, a helyes és helytelen. Egészen kicsiny gyermekkorban szavainkkal és magatartásunkkal, később pedig magyarázatainkkal kell világossá tenni, hogy mit, miért kívánunk, kérünk és várunk el tőle. Amíg így növelve neveljük emberségében, hogy bizonyos normákat, erkölcsi szabályokat átvegyen és ahhoz tartsa magát, mindez szeretetteljes tekintéllyel és következetességgel kell tennünk. Világos, egyértelmű és megbízható tekintély nélkül nem lehet egészséges lelkületű emberekké nevelni a gyermeket.

Cél:

- Érzelmi kötődésen alapuló személyiségközpontú nevelés.
- Érzelmeken alapuló óvodai légkör.
- Tevékenységre ösztönző egészséges élettér biztosítása.
- Olyan személyiségvonások alakítása, amelyek birtokában a gyermek motiválttá válik.

Feladat:

- a különbözőség okainak feltárása, lehetőség szerinti kompenzálása,
- minden gyermeknek esélyt adni az önmagához viszonyított fejlődésre, hiányainak pótlására, hátrányainak kompenzálására saját tempója szerint,
- minden fejlesztés eszköze a játék, észrevétlenül váljék szándékos problémamegoldássá, tanulássá. Ehhez olyan tevékenységek biztosítása, amelyek elősegítik a magasabb szintre jutást,
- az eredményes fejlesztés érdekében aktív együttműködés megszervezése szakemberekkel (gyógypedagógus, pszichológus, orvos, gyermekvédelmi felelős).

A nevelési folyamat jellemzői:

Arra törekszünk, hogy nyújtson az óvoda az óvodás gyermeknek nyugalmat, szeretetet, sok-sok játékot, örömet, törődést, bizalmat.

Minden gyermek érezze jól magát és sorsa igazán fontos legyen mindenkinek. Fejleszthetőségét ne vonjuk kétségbe.

Kik a fejlődésben lemaradt gyerekek?

Sajnos jelenleg a gyermekek többségének nincs diagnózisa és ebből a szempontból veszélyeztetettebb helyzetben vannak, kisebb az esélyük a megfelelő fejlődésre.

A kompenzálás és fejlesztés mindig a gyermek érdekét szolgálja. Ennek érdekében az óvónőnek speciális ismeretekre, módszerekre, eszközökre van szüksége. Az óvónők tudatos munkája kiegészülhet pszichológus, diagnosztizáló munkájával, logopédus beszédhiba szűrésével.

A megismerés és fejlesztés folyamatában fontos:

- A gyermek családi hátterének ismerete.
- A gyermek aktuális képességszintjének ismerete, hiányok, zavarok felismerése.
- Kompenzáló, fejlesztő tevékenységek tervezése, átgondolása, optimális fejlesztő feladatok egyénre szabott tervezése, fejlesztése.
- Tevékenységet segítő nevelői vezérlés tervezése, módszerek, eszközök, munkaformák kiválasztása.
- Meg kell találni az egyéni fejlődés és a közösségi élethez az alkalmazkodás egyensúlyát, érzelmi biztonság megteremtésével, szokásrendszer és a bensőséges kapcsolat kialakításával.
- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiemelt szociális fejlesztése.

A fejlesztő munka akkor lesz hatékonyabb, ha feltárul előttünk az érzelmi-szociális-motivációs-intellektuális összetevők szerepe, egymásra hatása.

A gyermek fejlődésének elősegítését eredményesebbé teheti az óvónő és szülő "együttnevelő" tevékenységén túl az érintett szakemberek bevonása:

- Pedagógiai Szakszolgálatok: pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus.
- Egészségügyi szakemberek: gyermekorvos, védőnő.
- Szociális Szolgáltató Központ: gyermekvédelmi ügyintéző, családsegítő.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ha a gyermekkel szembeni elvárás a fejlettségi szint alatt van, a gyermek érdektelenné válik.
- Ha az elvárási szint a gyermek fejlettségi szintjét meghaladja, fáradt, zaklatott lesz vagy a kudarcból való félelem távol tartja a feladattól s meg sem próbálja.

Érzelmi:

- A szorongó, gátlásos gyermekek lassan oldódnak fel, egyre több kapcsolatot létesítsenek.
- Beszédkedvük fokozódjon, aktívabbak legyenek, a játékban vállaljanak szerepet.

Értelmi:

- A gyermekek kiindulási szintjéhez képest fejlődjön érzékelésük, észlelésük, gondolkodásuk, megfigyelésük, tapasztalásuk, figyelmük, emlékezetük.
- Pszichikus funkciók fejlődése következtében megismerési folyamataik tegyék lehetővé a tárgyi és természeti környezetben való beilleszkedést. Alakuljon ki az adott életkorra jellemző szókincsük, nyelvi fejlettségük.
- A megszerzett tapasztalatok, élmények, ismeretek rendeződjenek egységbe, ezek segíthetik a környezetükben való jobb tájékozódást.

Testi:

- A gyerekek egyéni fejlesztésével olyan adottságok és testi képességek fejlődjenek ki, amelyek elősegítik a pozitív én-kép kialakulását és a szociális környezetbe való fokozatos beilleszkedést.

GYERMEKVÉDELEM

**„Köszönöm, hogy megteremtettél,
Ó, szeretel és ide tettél,
Hogy csillagok, ködök, hegyek
között ember legyek.”**

(Vas István: A Teremtőhöz)

Társadalmunkban a családok komoly nehézségekkel küszködnek és ezt a gyermekek is megérik. A szülők idejük nagy részét házon kívül töltik, nem fordítanak elegendő időt a nevelésre. A gyermekek kevesebb gyengédséget, szeretetet kapnak, mint amennyit igényelnek.

Az anyagiak felértékelődésével az érzelmek elszegényedése párosul a családok életében. Nagyon sok családban sajnos az agresszív viselkedés, feszült hangulat dominál. Egyre több felnőtt, szülő nyúl az ital után, nem törődve se házastárssal, se gyermekkel.

A feszült légkör, az ideges, nyugtalan otthonban élő család előbb – utóbb felbomlik, széthullik.

A legnagyobb veszteség ilyenkor a család legvédtelenebb tagját, a gyermeket sújtja.

Óvodai közösségünkbe járó gyermekek közül nagyon sokan átérték, vagy átéltek ezeket az élethelyzeteket, és sajnos egyre több család tapasztalja meg a szegénységet is.

Keresztényi kötelességünk a segítségnyújtás. Óvodánkban a gyermekvédelmi munka így hangsúlyos szerepet kap. Gyermekvédelmi felelős látja el ezt a feladatot.

A gyermekvédelmi munka összefogása óvodánkban a gyermekvédelmi felelős hatáskörébe tartozik, de ellátása az egész nevelőtestület aktív közreműködését feltételezi, hiszen a gyermekvédelem is szerves része nevelői tevékenységünknek.

Időben fel kell figyelni a gyermekek magatartásában, fejlődésében jelentkező rendellenességekre, és a szülőkkel együttműködve keresni kell a lehetőségeket a kiváltó okok megszüntetésére, ellensúlyozására. Olyan légkör megteremtésére törekszünk a csoportokban, ahol biztosított a gyermekek kiegyensúlyozott érzelmi fejlődése.

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akik a Gyermekvédelmi Törvény értelmében, gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek.

Ugyanezen törvény határozza meg a halmozottan hátrányos helyzet kritériumát, amely szerint: ebbe a csoportba tartoznak a gyermekvédelmi kedvezményben részesülők közül azok a gyermekek, akik szüleinek iskolai végzettsége 8 általános iskolánál nem magasabb. Az óvoda gyermekvédelmi felelőse, nevelői mindent elkövetnek a halmozottan hátrányos gyermekek helyzetének javítása érdekében (külső segítség – Szociális Szolgálat, Gyermek és Ifjúságvédő Intézet közreműködésével).

Óvodánk a felelősökön keresztül együttműködik a Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

Az óvodavezető gondoskodik a gyermek és ifjúságvédelmi felelős munkájához szükséges feltételekről.

A szülőket a tanév kezdetekor tájékoztatjuk a gyermek és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A gyermek és ifjúságvédelmi felelős segíti az óvoda pedagógusainak gyermek és ifjúságvédelmi munkáját.

Az óvodapedagógusok alapvető /gyermekvédelmi/ feladatai:

Maximálisan biztosítsa a gyermekek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszert - , hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

A gyermek és ifjúságvédelem feladata különösen:

- A pedagógusok, szülők, vagy gyermekek jelzése, a velük folytatott beszélgetés alapján megismert halmozottan hátrányos gyermekeknél – a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatáson megismeri a gyermek családi környezetét.

- Gyermekbántalmazás véelme, vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén kezdeményezi, hogy a vezető értesítse a Gyermekjóléti Szolgálatot.
- A Gyermekjóléti Szolgálat kérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken.
- A gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi, hogy az intézmény vezetője indítson eljárást a gyermek lakó-, illetve ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési Önkormányzat Polgármesteri Hivatalánál rendszeres, vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása, szükség esetén támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtása érdekében.
- A szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények címét, illetve telefonszámát.
- A gyermekekkel az egészségük és testi épségükre vonatkozó előírásokat, a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokat, a tilos és az elvárható magatartásformák, az óvodai nevelési év, illetőleg a szorgalmi idő megkezdésekor, valamint szükség szerint (foglalkozás, kirándulás, stb. során) életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően ismertetni kell. Az ismertetés tényét és tartalmát dokumentálni kell.
- Az óvoda szabályzataiban kell meghatározni azokat a védő-óvó előírásokat, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk.
- Az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatában kell meghatározni a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének, pedagógusainak, valamint más alkalmazottainak feladatait, a gyermekbalesetek megelőzésében, és a baleset esetén (intézményi védő-óvó előírások).

Az óvodás gyermekek családi helyzetének felméréséhez ajánlott szempontok:

- Az óvodások száma összesen:
- veszélyeztetettek száma
- hátrányos helyzetűek száma:
- halmozottan hátrányos helyzetűek száma:
- három, vagy többgyermekes családban élők száma:
- fogyatékos gyermekek száma:
- csonka családban nevelkedők száma (elvált, vagy egyedülálló):
- milyen arányú a munkanélküliség:

A gyermekek veszélyeztetettségét okait vizsgáló szempontok:

- Nevelési hiányosságok:
- Erkölcstelen családi környezet:
- Italozó család:
- Bűnöző családi helyzet:
- Rossz lakásviszonyok:
- Egészségügyi okok:
- Anyagi okok:
- Megromlott családi kapcsolat:

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Sikerkritérium:

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

E sajátos feladatok ellátása érdekében a gyermekvédelmi felelős az alábbi szervezetekkel, szervekkel folytat együttműködést:

- Egészségügy – gyermekorvos, védőnők
- Szociális Szolgáltató Központ – Családsegítő
- Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal, Gyámügyi Osztály
- Pedagógiai Szakszolgálatok
- Tanulmányi Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság
- GYIVI

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	6
1.1 HITRE NEVELÉS	8
1.1.1 Óvodai nevelésünk alapelvei:.....	8
1.1.2 Alapelveink:	8
1.1.3 Vallásos és erkölcsi nevelés. A gyerekek hit felé növekvő nevelése.....	9
1.2 Óvodánk helyi nevelési programjának készítésekor az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:.....	13
1.3 Gyermekkép	13
1.4 Óvodakép	14
II. A PROGRAM CÉLJA ÉS FELADATAI	15
III. Ó.É.B.SZ. PROGRAM FELTÉTELRENDSZERE	17
1. Tárgyi feltételek:	17
2. Személyi feltételek:	17
3. Az óvodai élet megszervezése.....	20
a/ Csoportszervezés	20
b/ Napirend, hetirend.....	20
c/ Munkarend.....	25
d/ Dokumentációk	26
IV. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	27
1. Az óvoda kapcsolatot tart a helyi egyházi szervezetekkel.	28
2. Óvodánkban az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei.....	28
3. Az óvónő és a gyermek kapcsolata:	28
4. Az óvoda kapcsolata a családdal	29
5. Az óvoda kapcsolatai	30
6. Az óvodát népszerűsítő egyedi megjelenési formák:	31
V. AZ O.B.SZ. PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI	32
1. JÁTÉK.....	32
2. MUNKA.....	39
3. SZOKÁSOK, HAGYOMÁNYOK, ÉRTÉKREND, A MAGATARTÁS- ÉS VISELKEDÉSKULTÚRA MEGALAPOZÁSA	43
VI. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	49
1.a) A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	49
2.b) A KÜLSŐ VILÁG MENNYISÉGI ÉS FORMAI MEGISMERÉSE MATEMATIKAI FEJLESZTÉS	55
3. ÉNEK- ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK	59
4. VERS, MESE	67
5. ANYANYELVI NEVELÉS.....	75
6. RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	78
7. MOZGÁS	82
A TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	88
SAJÁTOS FELADATOK.....	90
GYERMEKVÉDELEM	94
Tartalomjegyzék.....	98
ÉRVÉNYESSEGI NYILATKOZAT	99
LEGITIMITÁCIÓS ZÁRADÉK.....	99

ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A helyi nevelési program érvényességi ideje: folyamatos.

LEGITIMITÁCIÓS ZÁRADÉK

A programot elfogadta:

Nevelőtestület

Egyetértését nyilvánította:

(%)

Dátum:

Aláírás:

Egyetértését nyilvánította

a szülők képviselőjében:

(%)

Dátum:

Aláírás:

Véleményezte:

Szakértő:

Dátum:

Aláírás:

Jóváhagyta:

Fenntartó:

Dátum:

Aláírás

MELLÉKLETEK

Helyiségeink

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges Állapot
Csoportszoba	4	4
Tornaszoba	1	1
Egyéni fejlesztő szoba	1	1
Játszóudvar	1	1
Óvodavezetői iroda	1	1
Óvodavezetői-helyettesi iroda	1	1
Könyvtár-szülői fogadó szoba	1	1
Nevelőtestületi szoba	1	1
Orvosi szoba	1	1 (közös a gyermekelkülönítővel)
Gyermeköltöző	4	4
Gyermekmosdó, WC	4	4
Felnőtt öltöző	1	1
Elkülönítő szoba (sósobává alakítva)	1	1
Melegítőkonyha	1	1
Tálaló-mosogató	1	1
Felnőtt mosdó	1	1
Felnőtt-WC	1	5
Mosléktároló	1	1
Raktár	1	2
Szertár	1	1

A szülők fogadására nincs külön helyiségünk. Azt, hogy éppen melyik helyiségben (például vezetői iroda, könyvtár, csoportszoba) fogadjuk a szülőket, a szülővel való találkozás célja határozza meg.

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	120	120
Gyermekszék	120	120
Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembevételével (28)	28
Fényvédő függöny	Ablakonként 1	Csoportszobai ablakonként 1
Szőnyeg	Csoportszobánként (3)	Csoportonként 4
Játéktartó szekrény vagy polc	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Fektető-tároló	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Élősarok-állvány	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Hőmérő	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Óvodapedagógusi asztal	4	Csoportonként 1
Felnőtt szék	Csoportonként 2	Csoportonként 2
Eszköz-előkészítő asztal	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Textiltároló szekrény	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Edény-és evőeszköz tároló szekrény	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Szeméttartó	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Tornaszobában:		
Tornapad	2	5
Tornaszőnyeg	1	4
Bordásfal	2	10
Óvodai többfunkciós mászó készlet	1	2
Egyéni fejlesztő szoba:		
Tükör	1	1
Asztal	1	4
Szék	2	8
Szőnyeg	1	1

Játszóudvar		
Kerti asztal	4	4
Kerti pad	8	8
Babaház	4	-
Udvari homokozó	4	4
Takaróháló	4	-
Óvodavezetői iroda:		
Íróasztal és szék	1-1	1-1
Tárgyalóasztal	1	1
Szék	2	4
Telefon	1	1
Könyvszekrény	1	1
Íratszekrény	1	1
Óvodavezető helyettesi iroda:		
Asztal	1	1
Szék	1	1
Íratszekrény	2	2
Lemezszekrény	1	1
Írógépasztal és szék	1-1	-(nincs rá szükség)
Számítógépasztal és szék	1-1	1-1
Írógép	1	-(nincs rá szükség)
Telefon	1	1
Fax	1	1 (közös az iskolával)
Számítógép, nyomtató	1	2
Nevelőtestületi szoba:		
Asztal	8	1 (nincs többre szükség a nagysága miatt)
Szék	8	10
Könyvtári dokumentum	500	36
Könyvszekrény	2	4
Tükör	1	1
Mosdókagyló	1	1

Orvosi szoba	Berendezés, felszerelése a 26/1997. (IX.3.) NM-rendelet szerint	megfelel
Gyermeköltöző:		
Öltözőszekrény paddal (6 személyes)	Gyermekenként 1	20
Gyermekmosdó, WC:		
Törölközőtartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	megfelelő
Falitükör	Mosdókagylónként 1	Csoportonként 4
Hőmérő	helyiségenként 1	-
Fogmosó pohár-tartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	8

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink

Tisztálkodási és egyéb felszerelések megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fésű, fogkefe, fogmosópohár	Gyerekenként 1-1	Gyerekenként 1-1
Ruhakefe, körömkefe, szappantartó	Mosdókagylónként 1	8
Fésűtartó	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Törölköző	Felnőtt- és gyereklétszám szerint 3-3 (360 gyerek és 39 felnőtt)	363 és 39
Abrosz	Asztalonként 3 (84)	40
Takaró	120	121
Ágyneműhuzat, lepedő	Gyermeklétszám szerint 3-3	Szülők biztosítják

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyesruha-tároló	1	1
Mosottruha-tároló	1	1
Automata mosógép	1	2
Vasaló	1	2
Vasalóállvány	1	2
Szárítóállvány	1	1

Takarítóeszközök	1	1
Ásó, kapa gereblye, locsoló	1-1	1
Hűtőgép	1	2
Porszívó	1	2

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges Állapot
Különbéle játékformák eszközei	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Értelmi képességeket fejlesztő	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Ábrázolótevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:	Előírás	Tényleges állapot
Videó	1	1
Televízió	1	1
CD lejátszó	2	1

Diavetítő	1	1
Vetítővászon	1	1
Hangszer (pedagógusoknak)	1	Óvoda nevelési programja szerint
Hangszer (gyerekeknek)	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló	Csoportonként a gyerekek 30 %-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő

EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök, felszerelések	Előírás	Tényleges állapot
ételminta-vétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik
mentőláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
munkaruha	a Munka Törvénykönyve, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1993. évi XXXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján, az óvodai kollektív szerződés szerint	
védőruha	a munkavédelemről szóló 1993. évi CXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján, az óvodai munkavédelmi szabályzat szerint	
tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	